

Απολογισμός του έργου ανά Κύκλο δραστηριότητας

1. ΚΥΚΛΟΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

1. ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ

2. ΓΕΝΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑ ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ

2.1 ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

2.1.1 Αστυνομία

2.1.2 Σωφρονιστική διαδικασία

2.1.2.1 Μεταγωγές

2.1.2.2 Συνθήκες κράτησης

2.2 ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΣΦΑΙΡΑ

2.2.1 Προσωπικά δεδομένα

2.2.1.1 Στρατολογικές υπηρεσίες

2.2.1.2 Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα

2.2.1.3 Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

2.2.1.4 Υπουργείο Ανάπτυξης

2.2.1.5 Ελληνική Αστυνομία

2.2.1.6 Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών

2.2.2 Απόρρητο αλληλογραφίας

2.3 ΑΥΤΟΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ – ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΔΙΑΦΟΡΑ

2.3.1 Ελευθερία θρησκευτικής συνείδησης

2.4 ΠΑΙΔΕΙΑ

2.4.1 Πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

2.4.2 Εκπαιδευτικό προσωπικό – Μέλη Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού

2.4.3 Φοιτητική μέριμνα

2.4.3.1 Μετεγγραφές

2.4.3.2 Υποτροφίες

2.5 ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ – ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΤΟΧΩΝ ΤΙΤΛΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΗΣ ΗΜΕΛΑΠΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΗΣ

2.5.1 Ακαδημαϊκή αναγνώριση τίτλων σπουδών της αλλοδαπής

2.5.2 Επαγγελματική αναγνώριση τίτλων σπουδών της αλλοδαπής

2.5.3 Επαγγελματικά δικαιώματα κατόχων τίτλων σπουδών ΑΕΙ, ΤΕΙ και ΙΕΚ

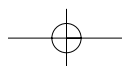
2.6 ΑΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

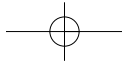
2.6.1 Εγγραφές στα δημοτολόγια

2.6.1.1 Διόρθωση στοιχείων ληξιαρχικών πράξεων και εν γένει δημοτολογικών εγγραφών

2.6.1.2 Αδυναμία πολιτών της ΕΕ να αποκτήσουν την ιδιότητα του «δημότη»

2.6.1.3 Μεταδημοτεύσεις – Έκδοση βεβαιώσεων μονίμου κατοίκου

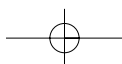

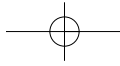

- 2.6.2 Δελτία αστυνομικών ταυτοτήτων
- 2.6.3 Διαβατήρια
- 2.7 ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ – ΟΜΟΓΕΝΕΙΑ
- 2.7.1 Κτήση της ελληνικής ιθαγένειας με πολιτογράφηση
- 2.7.2 Καθορισμός (διαπίστωση) της ελληνικής ιθαγένειας
- 2.8 ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑ ΕΙΣΟΔΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ
- 2.8.1 Οικονομικοί μετανάστες
 - 2.8.1.1 Το νέο θεσμικό πλαίσιο
 - 2.8.1.2 Προβλήματα στη διαδικασία νομιμοποίησης
 - 2.8.1.2.1 Λειτουργικά προβλήματα των υπηρεσιών
 - 2.8.1.2.2 Καθυστερήσεις στην εξέταση αιτημάτων διαμονής
 - 2.8.1.2.3 Άδεια εργασίας
 - 2.8.1.2.4 Ειδικά ζητήματα κατά τη διαδικασία έκδοσης αδειών διαμονής
 - 2.8.1.2.5 Χορήγηση θέωσης εισόδου
 - 2.8.1.2.6 Παράβολα
 - 2.8.1.3 Ζητήματα απελάσεων – Εθνικός Κατάλογος Ανεπιθυμητών
- 2.8.2 Πρόσφυγες
- 2.9 ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ
- 2.9.1 Συμμόρφωση της διοίκησης με δικαστικές αποφάσεις
- 2.9.2 Πρόσβαση στη δικαστική προστασία

3. ΕΙΔΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

- 3.1 ΕΚΚΟΣΜΙΚΕΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
- 3.1.1 Ονοματοδοσία και βράβευση
- 3.1.2 Θρησκεία και εκπαίδευση
- 3.1.3 Ενοριακά κοιμητήρια
- 3.2 ΣΤΡΑΤΕΥΣΗ
- 3.2.1 Μειωμένη στρατιωτική υποχρέωση
- 3.2.2 Η διαπίστωση συνδρομής της ιδιότητας του μόνιμου κατοίκου εξωτερικού
- 3.2.3 Αναβολή κατάταξης για λόγους σπουδών
- 3.2.4 Άρση συνεπειών ανυποταξίας
- 3.2.5 Προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε έντυπα πιστοποιητικών στρατολογικής κατάστασης

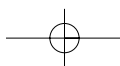
1. ΚΥΚΛΟΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

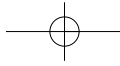
1. ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ

Με τον ετήσιο αυτόν απολογισμό κλείνει η δεύτερη θητεία του Συνηγόρου του Πολίτη. Βασική επιλογή κατά τη θητεία αυτή, στο πεδίο ειδικότερα των δικαιωμάτων του ανθρώπου, ήταν να συνδυαστεί η ουσιαστική διερεύνηση των κατά τεκμήριο σοβαρών καταγγελιών με μια εντατική σχέση συνεργασίας, για την ουσιαστική επίλυση των υποθέσεων, με τις προϊστάμενες αρχές όσων υπηρεσιών αποτελούν τον συχνότερο στόχο παραπόνων. Επιδίωξη ήταν να εξαλειφθεί η εντύπωση της αντιπαλότητας και το αίσθημα επιφυλακτικότητας εκ μέρους των δημόσιων υπηρεσιών, ώστε να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη στο ορθό των υποδείξεων του Συνηγόρου του Πολίτη και η πραγματική αποδοχή τους από τη διοίκηση. Ταυτόχρονα, για τις ανάγκες της ακριβούς στοχοποίησης των προβλημάτων από όποια πολιτική ηγεσία υπουργείου επιθυμεί να τα αντιμετωπίσει, έπρεπε τα προβλήματα αυτά να καταγραφούν συστηματικά ώστε να τεκμηριωθούν οι γενικότερες διαπιστώσεις και υποδείξεις της Αρχής.

Προϊόν της στρατηγικής αυτής ήταν η εντατική επαφή με την αστυνομία και την πολιτική της ηγεσία για την αντιμετώπιση των φαινομένων πλημμελούς διερεύνησης αλλά και αιτιωροποίησης στον τομέα της προσβολής των ατομικών δικαιωμάτων. Εκτός από μία ενδελεχή ειδική έκθεση αναφορικά με τα προβλήματα, ένα μνημόνιο καλής αστυνομικής συμπεριφοράς και μαθήματα στις αστυνομικές σχολές, η δράση αυτή περιέλαβε και κοινό εργαστήριο της Ελληνικής Αστυνομίας (ΕΛΑΣ) με το Συμβούλιο της Ευρώπης. Επίσης εντατική ήταν η συνεργασία που έχει καθιερώσει ο Κύκλος Δικαιωμάτων του Ανθρώπου με τις Περιφέρειες της χώρας και το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης (ΥΠΕΣΔΔΑ) για ζητήματα αλλοδαπών, αλλά και για υποθέσεις ιθαγένειας. Ο Συνήγορος του Πολίτη επισκέπτεται αρκετά συχνά κάθε μήνα την Περιφέρεια Αττικής για να παρακολουθήσει την πορεία επίλυσης υποθέσεων αλλοδαπών. Επίσης, η Διεύθυνση Αλλοδαπών του ΥΠΕΣΔΔΑ ήταν αποδέκτης μέσα στο 2006 πολλών γενικών υποδείξεων σχετικά με τη βελτίωση ρυθμίσεων και διαδικασιών. Αντίστοιχα εδραιώθηκε σε μνημιαία βάση η επαφή του Συνηγόρου του Πολίτη με τον Διεπιστημονικό Οργανισμό Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης (ΔΟΑΤΑΠ) για την παρακολούθηση των υποθέσεων αναγνώρισης τίτλων σπουδών και παρόμοια χαρακτηριστικά τείνει να προσλάβει η παρακολούθηση των επιδόσεων της ΕΛΑΣ στον τομέα της υποδοχής των αιτούντων άσυλο. Παραπλήσιες πρακτικές αναπτύχθηκαν και αναπτύσσονται με άλλες Περιφέρειες (ιδίως της Κεντρικής Μακεδονίας), δήμους, στρατολογικά γραφεία, υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας, αστυνομικές διευθύνσεις, ακόμη και υποθηκοφυλακεία.

Ύστερα από τέσσερα σχεδόν χρόνια επένδυσης στις σχέσεις φιλικής συνεργασίας με τη διοίκηση, μπορεί κανείς να διαπιστώσει σε πολλές επί μέρους περιπτώσεις θετική αντίδραση στις υποδείξεις του Συνηγόρου του Πολίτη και, κυρίως, υιοθέτηση των γενικότερων προτάσεών του σε θεσμικό επίπεδο.

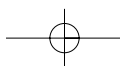
Η επιρροή του Συνηγόρου του Πολίτη στο πεδίο των δικαιωμάτων των αλλοδαπών και των αιτούντων άσυλο, σε συνδυασμό με τις σχετικές δράσεις της κοινωνίας των πολιτών, είναι ενδεικτική. Η ΕΛΑΣ σε ορισμένες περιπτώσεις ενσωμάτωσε αυτούσιες υποδείξεις του Συνηγόρου του Πολίτη σε κανονιστικές αποφάσεις και εγκυκλίους της, ιδίως όσον αφορά στη στάση που πρέπει να τηρούν οι αστυνομικοί απέναντι στους πολίτες. Θα περίμενε λοιπόν κανείς ότι αυτές οι εξελίξεις θα συμβάδιζαν με την ανάλογη αύξηση της συχνότητας με την οποία ικανοποιούνται τα εύλογα αιτήματα των πολιτών που προσφεύγουν στον Συνήγορο του Πολίτη.

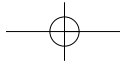
Δυστυχώς η πραγματικότητα διαφεύδει σε σημαντικό βαθμό αυτή την προσδοκία. Στο πεδίο της προσωπικής ασφάλειας ελλήνων πολιτών και αλλοδαπών μπορεί να υπήρξαν σε θεσμικό επίπεδο επίσημα κείμενα και γενικόλογες δηλώσεις και δεσμεύσεις, όμως η συχνή πρακτική αυθαιρεσίας των αστυνομικών οργάνων, ιδίως όσον αφορά σε προσαγωγές ή σε χρήση καταναγκασμού, καθώς και η πλημμελής διερεύνηση σχετικών καταγγελιών από τους προϊσταμένους τους, παρέμειναν στα ίδια υψηλά επίπεδα. Χρειάστηκε η ευρύτατη δημοσιότητα από τον ηλεκτρονικό Τύπο ενός όχι σπάνιου φαινομένου βίαιης μεταχείρισης πολίτη από αστυνομικούς, ώστε να τεθεί επιτέλους στο πολιτικό προσκήνιο μια επικίνδυνη κατάσταση, που έχει επισημάνει με ειδική έκθεσή του εδώ και χρόνια ο Συνήγορος του Πολίτη. Συχνά δίνεται η εντύπωση ότι για το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης τα δικαιώματα του ανθρώπου και τα δικαιώματα του πολίτη είναι μια πολυτέλεια που μπορεί κανείς να περιορίσει δίχως κόστος όταν διακυβεύεται κάποιο άλλο συλλογικό αγαθό, ιδίως η ασφάλεια. Αυτό κατέστησαν σαφές τόσο η περιορισμένη μέριμνα για τα δικαιώματα όσων επιδιώκουν να εκδώσουν διαβατήρια όσο και ο προληπτικός έλεγχος δίωξης επ' ευκαιρία κάποιας επαφής (διαβατήρια, έκδοση ταυτότητας κ.λπ.) του πολίτη με την αστυνομία, συχνά με βάση εσφαλμένα στοιχεία.

Αντίστοιχα, παρά τη συστηματική συνεργασία με ορισμένα σωφρονιστικά καταστήματα, το Υπουργείο Δικαιοσύνης περιορίζει την καλή του σχέση με τον Συνήγορο του Πολίτη στα πιο ανώδυνα, από πολιτική άποψη, ζητήματα, όπως της ενδοοικογενειακής βίας, και επιμένει να παρακωλύει συστηματικά την πρόσβαση του Συνηγόρου του Πολίτη σε σωφρονιστικά καταστήματα για τη διερεύνηση συγκεκριμένων καταγγελιών, δημιουργώντας έτσι την εντύπωση ότι υπάρχουν ενδείξεις βασιμότητάς τους. Η στάση αυτή δεν είναι μόνο παράνομη και πολιτειακά προβληματική, αλλά παραβλέπει και τη γνωμοδότηση του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου που εκδόθηκε για τον σκοπό αυτόν. Ο Συνήγορος του Πολίτη επιφυλάσσεται να επανέλθει με έμφαση σε αυτό το ζήτημα.

Την ίδια αίσθηση επίμονης προσπάθειας για να διατηρηθεί ένας θύλακος πλήρως ανεξέλεγκτης δράσης έχει ο Συνήγορος του Πολίτη και σε άλλες περιπτώσεις, οπότε χάνει τις ελπίδες για άμεση λύση του προβλήματος. Η Διεύθυνση Ιθαγένειας του ΥΠΕΣΔΔΑ επιμένει στην αμυντική της περιχαράκωση πίσω από τον «εθνικό» χαρακτήρα των υποθέσεων, όπως και το Υπουργείο Παιδείας στα ζητήματα ετεροδόξων και θρησκευτικής εκπαίδευσης. Ανάλογη στάση κρατούν και διάφοροι δήμοι, Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΤΕΙ) και Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ), επαγγελματικά μπτρώα του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΥΠΕΧΩΔΕ) κ.ά., που αποφεύγουν ακόμη και να απαντήσουν στον Συνήγορο του Πολίτη.

Πρέπει ωστόσο να εξαρθεί και εδώ η θέση του Υπουργείου Παιδείας που κοινοποιήθηκε με εγκύκλιο για την αποφυγή τέλεσης θρησκευτικών μυστηρίων στον σχολικό χώρο. Η διαπλοκή υπολειμμάτων ιερατικής εξουσίας με δημόσιους θεσμούς στην πράξη συνεχίζει να αποτελεί φαινόμενο διαρκές, ακόμη και εκεί όπου οι επιλογές του δημοκρατικού νο-

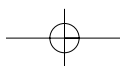

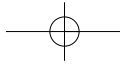
μοθέτη ήταν σαφείς, γι' αυτό και κρίθηκε σκόπιμο να αφιερωθεί μέρος της ετήσιας έκθεσης στο πρόβλημα αυτό. Επιπλέον, σκλήρυνση της στάσης της διοίκησης, παρά την αρχική εντύπωση συνεργατικότητας, αντιμετώπισε ο Συνήγορος του Πολίτη όποτε πλησίασε πεδία όπου για γενικότερους λόγους δημόσιου ή εθνικού συμφέροντος (όχι πάντοτε καλώς νοούμενου) η ερμηνεία του ισχύοντος δικαίου αποβαίνει παγίως εις βάρος του ατομικού δικαιώματος. Τυπικά δείγματα ερμηνείας εις βάρος του διοικουμένου εντοπίζονται συστηματικά στη στάση των στρατολογικών γραφείων, ώστε είναι αναγκαίο να συνοψιστούν με ειδική αναφορά στη συνέχεια. Αντίστοιχα προβλήματα εκδηλώνονται ορισμένες φορές και στην επαφή του πολίτη με υπηρεσίες ελληνικών πρεσβειών και προξενείων.

Τέλος, η χρονιά που παρήλθε χαρακτηρίζεται από αναστολή της προόδου και νέες τριβές στην ομαλοποίηση της κατάστασης των μεταναστών στη χώρα μας. Παρά τη συστηματική συνεργασία με επί μέρους Περιφέρειες και την κεντρική υπηρεσία του ΥΠΕΣΔΔΑ και παρά την καθυστερημένη, έστω, υιοθέτηση ρυθμιστικών υποδείξεων του Συνηγόρου του Πολίτη, αναγκαίες διοικητικές διευθετήσεις, όπως είναι η ενίσχυση με στελέχη, η επέκταση υπηρεσιών και η ίδρυση νέων, δεν υλοποιήθηκαν.

Έντονο πρόβλημα επίσης αποτέλεσε η έλλειψη συντονισμού. Τους τελευταίους μήνες του περασμένου χρόνου, παρατηρήθηκε κατάρρευση σχεδόν της λειτουργίας των αρμόδιων υπηρεσιών των μεγάλων Περιφερειών, καθώς συνέπεσαν, όπως ήταν γνωστό και αναμενόμενο, η μαζική ανανέωση των αρχικών αδειών των αλλοδαπών και η λήξη των συμβάσεων εποχικού προσωπικού που συνδράμει τη διεκπεραίωση του διοικητικού έργου. Αντίστοιχα φαινόμενα έλλειψης σχεδιασμού και οργανωτικού συντονισμού μεταξύ συναρμόδιων υπουργείων σημειώνονται χαρακτηριστικά στη διαχείριση ευπαθών ομάδων, όπως είναι οι Ρομά έλληνες πολίτες και οι αλλοδαποί που ζητούν πολιτικό άσυλο. Παρά την ανέγερση κάποιων κτιρίων κράτησης, η έλλειψη οργάνωσης και σχεδιασμού, ακόμη και για την απλή επιμελητεία (λ.χ. χώροι εγκατάστασης, εστίαση, κοινωνικά μέριμνα), στην αντιμετώπιση αιτούντων άσυλο που εδώ και χρόνια εισρέουν με σταθερούς ρυθμούς είναι ιδιαίτερα δυσάρεστη. Εξίσου δυσάρεστη είναι και η διαφανόμενη αδυναμία συνεννόησης ορισμένων δήμων (λ.χ. Πατρέων) με την Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου για την εξεύρεση χώρων εγκατάστασης των Ρομά. Η αναμφισβήτητη πρόοδος που σημειώθηκε στην παραλαβή αιτημάτων πολιτικού ασύλου στην Αθήνα κινδυνεύει να ακυρωθεί και να καταρρεύσουν οι σχετικές διαδικασίες εξέτασης, καθώς τα επόμενα στάδια της διαδικασίας δεν έχουν οργανωθεί επαρκώς και είναι αδικαιολόγητα χρονοβόρα. Σε κάθε περίπτωση όμως, η παραλαβή των αιτημάτων και οι συνθήκες κράτησης των αιτούντων φαίνεται να εγείρουν πραγματικά κρίσιμα ζητήματα, όχι στο κέντρο της Αττικής αλλά στα σημεία που ο παράνομα εισερχόμενος στη χώρα έχει την πρώτη του επαφή με τις ελληνικές αρχές.

Η εικόνα αυτή, που επιβεβαιώθηκε εν μέρει και από την πρόσφατα δημοσιευθείσα έκθεση της Επιτροπής κατά των Βασανιστηρίων (Committee for the Prevention of Torture, CPT) για τη χώρα μας, δεν είναι ενθαρρυντική. Υπογραμμίζει δε τα όρια της αποτελεσματικότητας της στρατηγικής επιδίωξης του Συνηγόρου του Πολίτη για συνεργασία με τις ελεγχόμενες διοικητικές αρχές. Η επίδειξη συνεργατικότητας μπορεί πράγματι να αποτελέσει σε ορισμένο βαθμό είτε μέσο παρέλκυσης όσον αφορά στην αντιμετώπιση των προβλημάτων είτε τεχνική διαχείριση του κόστους, πολιτικού ή άλλου, που θα συνεπαγόταν η ανοικτή άρνηση συνεργασίας. Ταυτόχρονα, όμως, η έμπρακτη απόδειξη για το πνεύμα συνεργασίας που διέπει τον Συνήγορο του Πολίτη στην αντιμετώπιση των προβλημάτων παρέχει πλέον σε αυτόν τη δυνατότητα να διατυπώνει τη θέση του, όσο δυσάρεστη και αν ενδεχομένως είναι για όσους επιμένουν να μη συμμορφώνονται στην πράξη με τις υποδείξεις του,

χωρίς τον κίνδυνο να εκληφθεί αυτή ως προϊόν αντιπαλότητας ή άγνοιας. Γι' αυτό και ο Συνήγορος του Πολίτη δεν θα πάψει να καταφεύγει κατ' αρχήν σε αυτόν τον τρόπο πρώτης επαφής με τη διοίκηση. Η αποτελεσματική του ωστόσο παρέμβαση είναι ανάγκη να διασφαλιστεί με την παροχή –εφόσον μάλιστα εκκρεμεί συνταγματική αναθεώρηση– της δυνατότητας να προσκομίζει ενώπιον αρχών της συνταγματικής δικαιοσύνης βασικά ζητήματα προστασίας δικαιωμάτων του ανθρώπου (όπως συμβαίνει λ.χ. στην Ισπανία) ή να παρίσταται ως παρεμβαίνων σε σχετικές δίκες.

2. ΓΕΝΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑ ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ

2.1 ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

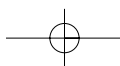
2.1.1 ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ

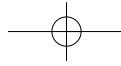
Στο πεδίο αυτό, ιδιαίτερα θετική εξέλιξη αποτελεί η έκδοση εγκυκλίου διαταγής του Αρχηγού της ΕΛΑΣ για τις νόμιμες προϋποθέσεις προσαγωγής πολιτών, η οποία αποτελεί συνέχεια των παρεμβάσεων της Αρχής (*Ετήσια έκθεση 2005*, σ. 53–54). Ωστόσο, ο Συνήγορος του Πολίτη υπήρξε αποδέκτης αναφορών πολιτών σχετικά με ανατιολόγητες σωματικές έρευνες και προσαγωγές σε αστυνομικά τμήματα, παρά την επίδειξη δελτίου αστυνομικής ταυτότητας. Συχνά, μάλιστα, καταγγέλθηκε ανάρμοστη, απαξιωτική ή ακόμη και βίαιη συμπεριφορά (υποθέσεις 1241/2005, 5461/2005).

Στις περιπτώσεις αυτές κατά κανόνα διενεργείται διοικητική εξέταση, ένορκη ή προκαταρκτική, η οποία, όπως έχει ήδη επισημανθεί (*Ετήσια έκθεση 2004*, σ. 222–223), θα έπρεπε να διακρίνεται από πληρότητα, αρτιότητα και αντικειμενικότητα. Από την εξέταση των σχετικών υποθέσεων και τη μελέτη των τελικών πορισμάτων των αστυνομικών αρχών διαπιστώνεται ότι χρειάζεται ακόμη πολλή προσπάθεια για να βελτιωθούν οι διαδικασίες διερεύνησης της αστυνομίας (υποθέσεις 6915/2004, 5461/2005, 12411/2005, 5490/2006, 5910/2006). Θετική εξέλιξη που αξίζει να αναφερθεί είναι η απόφαση της Γενικής Αστυνομικής Διεύθυνσης Αττικής για τη διεξαγωγή νέας διοικητικής εξέτασης, αφού είχαν προβληθεί αιτιάσεις εναντίον του τρόπου με τον οποίο είχε διενεργηθεί η προηγούμενη διοικητική εξέταση (υπόθεση 11983/2005).

Σχετικά με την ενημέρωση του καταγγέλλοντος πολίτη, προβληματισμό προκαλεί το γεγονός ότι η ΕΛΑΣ είτε αρνείται κάθε πρόσβαση στο σχετικό πόρισμα της διοικητικής έρευνας είτε αυτό χορηγείται μόνον αν προηγουμένως συναινέσει ο εγκαλούμενος ή δοθεί ειδική άδεια από την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα – ΑΠΔΠΧ (υπόθεση 3756/2006). Κατά το παρελθόν έχει επισημανθεί (*Ετήσια έκθεση 2005*, σ. 75–76) ότι πειθαρχική έρευνα η οποία έχει αντικείμενο τον τρόπο άσκησης των υπηρεσιακών καθηκόντων εκ μέρους των εμπλεκόμενων αστυνομικών οργάνων εξ ορισμού αναφέρεται σε χώρο δημόσιας δράσης και άσκησης δημόσιας εξουσίας. Συνεπώς, μόνον ύστερα από αιτιολογημένη εξαίρεση θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι περιέχει ιδιωτικά δεδομένα άλλων προσώπων πλην του καταγγέλλοντος.

Ιδιαίτερα οξύ ζήτημα δημιουργήθηκε με την ανάληψη από την Αστυνομία της αρμοδιότητας για την έκδοση διαβατηρίων. Κατά την κατάθεση της σχετικής αίτησης διενεργείται έλεγχος στοιχείων. Το αρχείο αιτήσεων διαβατηρίου έχει διασυνδεθεί με τα ηλεκτρονικά αρχεία καταζητουμένων (φυγόδικοι, ανεκτέλεστες ποινές κ.λπ.) που τηρούνται στο Αρχηγείο της ΕΛΑΣ δυνάμει του άρθρου 123, παράγρ. 11 του ΠΔ 141/1991. Στην περίπτωση που ο αιτών περιλαμβάνεται στο αρχείο καταζητουμένων εμφανίζεται αυτομάτως στην οθόνη το όνομά του, οπότε διατάσσεται η σύλληψή του. Ωστόσο, υπό το πρίσμα των

γενικών αρχών δικαίου που διέπουν τη διοικητική δράση, δεν είναι αυτονόητη θεμελίωση σύζευξη ανάμεσα στην εθελούσια προσέλευση πολιτών για διεκπεραίωση διαδικασιών που τους αφορούν και στον έλεγχο ενδεχόμενων λόγων σύλληψής τους, άσχετων προς τη διαδικασία που οι ίδιοι επιδίωξαν να κινήσουν (υποθέσεις 2312/2006, 10417/2006, 13921/2006). Ο Συνήγορος του Πολίτη επεξεργάζεται προτάσεις ώστε να διευθετηθεί με εναλλακτικό τρόπο η άσκηση της αρμοδιότητας αυτής στο πλαίσιο της νομιμότητας.

2.1.2 ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

2.1.2.1 Μεταγωγές

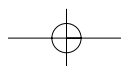
Η διαμεσολάβηση του Συνηγόρου του Πολίτη σε θέματα μεταγωγών συνεχίστηκε με εντατικούς ρυθμούς. Η ανταπόκριση της διοίκησης στην επιταγή να παρέχεται πλήρης, εμπειριστατωμένη και εξατομικευμένη αιτιολογία για την απόρριψη αιτημάτων μεταγωγής δεν κρίνεται ικανοποιητική. Επισημάνθηκε στη διοίκηση ότι –με βάση το άρθρο 4, το άρθρο 35, παράγρ. 9, το άρθρο 72, περίπτ. δ' και το άρθρο 76 του Σωφρονιστικού Κώδικα– μεταγωγές για λόγους τάξης και ασφάλειας δεν πρέπει κατ' αρχήν να παρακαλύουν την εκπαίδευση των κρατουμένων και να θίγουν έτσι έμμεσα την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους (υποθέσεις 726/2006, 730/2006).

Περισσότερο αιτιολογημένη εμφανίζεται πάντως η άρνηση εκ μέρους των αρχών για μεταφορά καταδίκων, σύμφωνα με τις διατάξεις του οικείου Ν. 1708/1987. Στις περιπτώσεις δε άρνησης μεταφοράς αλλοδαπού καταδίκου αυτή στηρίζεται στη βαρύτητα του εγκλήματος και στον μικρό χρόνο πραγματικής έκτισης της ποινής στην Ελλάδα, δεδομένου ότι η μεταφορά, υπό τους όρους αυτούς, θα συνεπαγόταν απεμπόληση κρατικής κυριαρχίας. Ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί ότι σε ανάλογες περιπτώσεις ασκείται πολιτική-κυβερνητική λειτουργία, η οποία εξαιρείται από τον έλεγχό του, σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγρ. 2 του Ν. 3094/2003 (υπόθεση 1253/2006). Ωστόσο, επισημάνθηκε η ανάγκη της ρητής επίκλησης ανάλογων επιχειρημάτων, ώστε αυτά να μη συνάγονται έμμεσα και ύστερα από ερμηνεία.

Επίσης, στον Συνήγορο του Πολίτη δόθηκε η ευκαιρία να τονίσει, όπως είχε κάνει και στο παρελθόν (*Επίσημα έκθεση 2004*, σ. 80–81), την ανάγκη τήρησης της αρχής της αναλογικότητας κατά την εφαρμογή μέτρων δέσμευσης. Σύμφωνα με το άρθρο 77 του Σωφρονιστικού Κώδικα, κατά τη μεταγωγή ασθενών πρέπει να αποφεύγεται η δέσμευση με χειροπέδες ή να αναβάλλεται γενικά η μεταγωγή όταν υπάρχει κίνδυνος σοβαρής και μόνιμης βλάβης της υγείας του κρατουμένου. Στις περιπτώσεις αυτές, για να θεωρηθεί η δέσμευση αναγκαία, πρέπει να διασφαλίζεται η σωματική ακεραιότητα και η προσωπική αξιοπρέπεια του μεταγομένου και να συνεκτιμάται η συμπεριφορά του από πειθαρχική άποψη (άρθρο 144, παράγρ. 11, άρθρο 147 του ΠΔ 141/1991). Εξάλλου, δεν μπορεί να παραβλέπεται και η υποχρέωση για την κατοχύρωση της προσωπικής ασφάλειας όλων των εποχούμενων προσώπων κατά τη μεταγωγή. Για τον λόγο αυτόν η δράση της διοίκησης καθίσταται σύνομη όταν παρέχεται στον μεταγόμενο μορφή δέσμευσης που δεν συγκρούεται με τα παραπάνω (λ.χ. αποδέσμευση σε ασφαλή χώρο ή ζώνη ασφαλείας) (υπόθεση 20602/2005).

2.1.2.2 Συνθήκες κράτησης

Αναφορικά με τις συνθήκες κράτησης επιβεβαιώθηκαν το πρόβλημα της υπερπλήρωσης των φυλακών και οι ελλείψεις στους τομείς βασικών αναγκών των κρατουμένων, με αποτέλεσμα να μην πληρούνται οι όροι του Σωφρονιστικού Κώδικα και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ). Ειδικά, όσον αφορά στις συνθήκες κρά-

τησης των αλλοδαπών, η γενική εικόνα παραμένει ιδιαίτερα αρνητική. Βασικά προβλήματα είναι ο υπερπληθυσμός των κρατητηρίων και το γεγονός ότι οι χώροι που χρησιμοποιούνται για διοικητική κράτηση έχουν κατασκευαστεί ή λειτουργούν στο πρότυπο των κρατητηρίων βραχείας φύλαξης (ασφάλειας) και συνεπώς δεν είναι κατάλληλοι για μακρόχρονη κράτηση. Επιπλέον, υπάρχει έλλειψη στους χώρους σίτισης, προαυλισμού και σε άλλους κοινόχρηστους χώρους.

Ωστόσο, δεν έλειψαν και οι περιπτώσεις στις οποίες η διοίκηση κατέδειξε με πειστικότητα ότι σέβεται τις σχετικές σωφρονιστικές αρχές. Διαπιστώθηκε ότι συνεχίζεται η προσπάθεια βελτίωσης εκ των ενόντων των συνθηκών κράτησης με επί μέρους παρεμβάσεις σε διάφορα θέματα, όπως της καθαριότητας των χώρων, της υγιεινής των κρατουμένων, της επικοινωνίας τους με το κοινωνικό περιβάλλον κ.λπ. Παρασχέθηκαν μάλιστα διευκολύνσεις σε διπλωματικούς εκπροσώπους της χώρας καταγωγής των αλλοδαπών κρατουμένων προκειμένου να προβούν σε επιτόπιο έλεγχο (υπόθεση 3087/2006).

Η αιτιολόγηση των αποφάσεων απόρριψης αιτημάτων για χορήγηση άδειας εξόδου απασχόλησε εκ νέου τον Συνήγορο του Πολίτη (*Ετήσια έκθεση 2004*, σ. 80 και *Ετήσια έκθεση 2005*, σ. 67–68). Διαπιστώθηκε ότι εκδίδονται παγίως απορριπτικές αποφάσεις με τη στερεότυπη παράθεση της αντίστοιχης διάταξης του νόμου και οι κρίσιμες όσο και αόριστες αξιολογικές έννοιες, όπως είναι η υποψία φυγής ή η τέλεση νέων εγκλημάτων, δεν συγκεκριμενοποιούνται.

Πάντως, όπως επισημάνθηκε και στο εισαγωγικό μέρος, τα προβλήματα επικοινωνίας και συνεργασίας με το Υπουργείο Δικαιοσύνης παρέμειναν και εντάθηκαν κατά το 2006, με αποκορύφωμα την, παρά τον νόμο, άρνηση πρόσβασης σε χώρους κράτησης.

2.2 ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΣΦΑΙΡΑ

2.2.1 ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

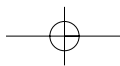
Κατά το παρελθόν (*Ετήσια έκθεση 2005*, σ. 75–76) ο Συνήγορος του Πολίτη έχει επισημάνει την καταχρηστική επίκληση, εκ μέρους της διοίκησης, της προστασίας των προσωπικών δεδομένων προκειμένου να παρακωλυθεί η πρόσβαση των πολιτών σε διοικητικά στοιχεία. Ωστόσο, η διοίκηση δεν φαίνεται να επιδεικνύει την ίδια ευαισθησία και στην ευρύτερη δράση της, αφού, σε αντίφαση με τα παραπάνω, δεν μεριμνά για την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Το ζήτημα αυτό αφορά σε περισσότερες –διαφορετικές μεταξύ τους, καθώς και διαφορετικών υπουργείων– υπηρεσίες. Στη συνέχεια αναφέρονται οι υπηρεσίες και τα υπουργεία στα οποία παρατηρήθηκαν ανάλογα φαινόμενα.

2.2.1.1 Στρατολογικές υπηρεσίες

Η έκδοση στρατολογικών πιστοποιητικών εξακολουθεί να αποτελεί πεδίο έντασης σε ό,τι αφορά την προστασία των προσωπικών δεδομένων (*Ετήσια έκθεση 2004*, σ. 82). Ο Συνήγορος του Πολίτη επισήμανε ότι, όταν ζητείται πιστοποιητικό για πρόσληψη στο δημόσιο, πρέπει να αναγράφεται η εκπλήρωση της στρατιωτικής θητείας ή η τυχόν απαλλαγή του αιτούντος χωρίς επιπλέον αναφορές, λαμβανομένης υπόψη σχετικής απόφασης (1620/2000) της ΑΠΔΠΧ. Το Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας (ΓΕΕΘΑ) δεν συμμερίστηκε την άποψη αυτή και το θέμα παραπέμφθηκε στην ΑΠΔΠΧ, η θέση της οποίας αναμένεται (υπόθεση 17982/2005).

2.2.1.2 Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα

Ο Συνήγορος του Πολίτη είχε την ευκαιρία να επισημάνει ότι δεδομένα που συνδέονται

με την ακαδημαϊκή και επαγγελματική δράση του ατόμου, όπως εν προκειμένω η αναλυτική κατάσταση μαθημάτων (με τις αντίστοιχες επιδόσεις), συνιστούν «προσωπικά δεδομένα» προστατευόμενα από τον Ν. 2472/1997 (αποφάσεις αρ. 32/2005 και 53/2000 της ΑΠΔΠΧ). Για τον λόγο αυτόν, προτάθηκε στο εμπλεκόμενο πανεπιστήμιο να διαμορφώσει πλαίσιο προστασίας προσωπικών δεδομένων (υπόθεση 15617/2005).

2.2.1.3 Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

Η απαίτηση, κατά τις προκλήσεις θέσεων εκπαιδευτικών, εκ μέρους δευτεροβάθμιων υγειονομικών επιτροπών (ΥΕ), να καταθέτουν τα σχετικά πιστοποιητικά μόνον όσοι έχουν απαλλαγεί από τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις για λόγους υγείας αποτέλεσε αντικείμενο παρέμβασης του Συνήγορου του Πολίτη (υπόθεση 17982/2005). Τονίστηκε ότι η απαίτηση αυτή, η οποία αφορά αποκλειστικά σε συγκεκριμένη κατηγορία υποψηφίων, δεν είναι σύμφωνη με τη συνταγματική αρχή της ισότητας (άρθρο 4 του Συντάγματος) ούτε και με την αρχή της προστασίας των προσωπικών δεδομένων του ατόμου. Σύμφωνα με το άρθρο 7 του Υπαλληλικού Κώδικα, εφόσον απαιτείται να συντρέχουν συγκεκριμένοι όροι για τους εκπαιδευτικούς, αυτοί πρέπει να αναφέρονται ρητά ώστε να λαμβάνονται υπόψη από την αντίστοιχη ΥΕ. Το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΕΠΘ) διαβεβαίωσε τον Συνήγορο του Πολίτη ότι «προτίθεται να επανεξετάσει το θέμα» και να λάβει υπόψη τις επισημάνσεις του.

2.2.1.4 Υπουργείο Ανάπτυξης

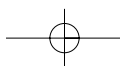
Πεδίο παρέμβασης για τον Συνήγορο του Πολίτη αποτέλεσε επίσης ανακοίνωση σε δελτίο Τύπου της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου στοιχείων επιχειρήσεων εμπορίας καυσίμων οι οποίες είχαν εμπλακεί σε παράνομη δραστηριότητα (υπόθεση 16957/2005). Υπογραμμίστηκε ότι, σύμφωνα με το άρθρο 2, εδάφιο β' του Ν. 2472/1997, τα δεδομένα που σχετίζονται με ποινικές διώξεις ή καταδίκες είναι «ευαίσθητα δεδομένα», στα οποία συμπεριλαμβάνονται καταγγελίες, διώξεις, διοικητικά μέτρα και διοικητικές ποινές. Έχει κριθεί δε από την ΑΠΔΠΧ (αρ. 67/2002 απόφαση) ότι η ανακοίνωση ονόματος ατόμου που εμπλέκεται σε παράνομη δραστηριότητα είναι δυνατόν να γίνει υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, οι οποίες εν προκειμένω δεν συντρέχαν. Ο Συνήγορος του Πολίτη, παρ' ότι έθεσε το θέμα κατ' επανάληψη, ουδεμία απάντηση έλαβε από την αρμόδια υπηρεσία, αναμένεται δε η αντίστοιχη απόφαση της ΑΠΔΠΧ.

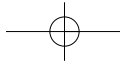
2.2.1.5 Ελληνική Αστυνομία

Η άρνηση της ΕΛΑΣ να χορηγεί τα τεκμήρια ψυχοτεχνικής δοκιμασίας, βάσει της οποίας υποψήφιοι για πρόσληψη στην ΕΛΑΣ κρίθηκαν «μη ικανοί», απασχόλησε τον Συνήγορο του Πολίτη (υπόθεση 12480/2005). Επισημάνθηκε ότι η θέση αυτή συνιστά παραβίαση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ΚΔΔ) (άρθρο 5) και παρεμποδίζει το άτομο στην άσκηση του δικαιώματός του (άρθρο 12, παράγρ. 2, περίπτ. Α' του Ν. 2472/1997) «να λαμβάνει από τον υπεύθυνο επεξεργασίας ... όλα τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν». Σε απόφαση της ΑΠΔΠΧ (4581/2006), με την οποία συμμορφώθηκε η ΕΛΑΣ, σημειώθηκε η υπεροχή των δικαιωμάτων που απορρέουν από τον Ν. 2472/1997 έναντι κάθε τυχόν αντίθετης συμβατικής επιφύλαξης για δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

2.2.1.6 Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών

Τέλος, πεδίο ενασχόλησης αποτέλεσε και η παραπομπή σε δευτεροβάθμια ΥΕ των υποψή-

φίων οδηγών οι οποίοι είχαν απαλλαγεί από τη στράτευση για λόγους υγείας (υπόθεση 5821/2006). Ο Συνήγορος του Πολίτη είχε αποστείλει ήδη από το 2004 σχετικό πόρισμα στο Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών, στο οποίο διαπιστωνόταν παραβίαση του άρθρου 9Α του Συντάγματος, καθώς και του Ν. 2472/1997, αναλόγως δε είχε αποφανθεί και η ΑΠΔΠΧ (*Ετήσια έκθεση 2004*, σ. 82). Ωστόσο, το αρμόδιο υπουργείο, το οποίο έχει προσφύγει στο Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣτΕ), εξακολούθησε την ίδια πρακτική άρνησης.

2.2.2 ΑΠΟΡΡΗΤΟ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑΣ

Όπως έχει επισημανθεί και στην *Ετήσια έκθεση 2005* (σ. 54), οι χώροι εργασίας στον δημόσιο τομέα αποτελούν πεδίο ιδιαίτερων κινδύνων για το απόρρητο της επικοινωνίας, είτε λόγω άγνοιας νόμου είτε λόγω της τάσης των προϊσταμένων για πλήρη έλεγχο. Ενδεικτικά, αναφέρεται περίπτωση κατά την οποία προϊστάμενος υποκαταστήματος του ΙΚΑ κοινοποίησε σε όλο το προσωπικό έγγραφο της κεντρικής διοίκησης που ρητά απευθυνόταν σε έναν μόνον υπάλληλο και αφορούσε στην υπηρεσιακή του κατάσταση (υπόθεση 9711/2005). Ύστερα από εισήγηση του Συνηγόρου του Πολίτη, η κεντρική διοίκηση του ΙΚΑ αποδοκίμασε κατηγορηματικά το περιστατικό και προέβη σε συστάσεις ώστε να μην επαναληφθεί στο μέλλον.

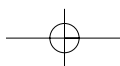
Επίσης, με αφορμή αναφορά εν ενεργεία αξιωματικού (υπόθεση 10165/2006), διερευνήθηκε το γενικότερο πρόβλημα διαχείρισης της στρατιωτικής αλληλογραφίας. Διαπιστώθηκε ότι η αλληλογραφία που διακινείται από το Στρατιωτικό Ταχυδρομικό Γραφείο, ακόμη και όταν πρόκειται για επιστολές που σαφώς απευθύνονται ιδιωτικά σε συγκεκριμένα στελέχη, κατά πάγια πρακτική περιέρχεται –χωρίς πάντως να αποσφραγίζεται– στα χέρια του προϊσταμένου της υπηρεσίας όπου υπηρετούν οι αποδέκτες. Επισημάνθηκε ότι η προστασία του απορρήτου περιλαμβάνει όχι μόνο το περιεχόμενο του μηνύματος, αλλά και τα εξωτερικά του στοιχεία, αυτό καθαυτό το γεγονός της επικοινωνίας, καθώς και τον τρόπο και τον χρόνο της.

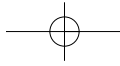
2.3 ΑΥΤΟΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ – ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΔΙΑΦΟΡΑ

2.3.1 ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ

Στο πεδίο αυτό αναδεικνύονται δευτερογενή φαινόμενα παραβίασης της θρησκευτικής ελευθερίας (*Ετήσια έκθεση 2004*, σ. 82–83, *Ετήσια έκθεση 2005*, σ. 56). Έτσι, κατά το 2006 προέκυψαν ζητήματα σχετικά με την ερμηνεία ρυθμίσεων που είχαν τεθεί υπέρ της Εκκλησίας της Ελλάδος και τη δυνατότητα επέκτασής τους επί θρησκευτικών κοινοτήτων οργανωμένων με μορφή νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου. Όσον αφορά στη φορολογική μεταχείριση, η άρνηση του Υπουργείου Οικονομικών να παρέχει απαλλαγή από τον φόρο μεταβίβασης σε θρησκευτικές κοινότητες με νομική μορφή ενιαίου σωματείου στην περίπτωση ίδρυσης ναών αποτέλεσε πεδίο παρέμβασης του Συνηγόρου του Πολίτη (υπόθεση 17070/2005). Η αιτιολογία που προβλήθηκε ήταν ότι το άρθρο 6 του ΑΝ 1521/1950 («μεταβίβαση στην οποία αγοραστής είναι το Δημόσιο ή ΝΠΔΔ, οι δήμοι, οι κοινότητες, οι ιεροί ναοί και οι ιερές μονές») εφαρμόζεται σε ναούς ετεροδόξων μόνον όταν αυτοί αποτελούν ξεχωριστά νομικά πρόσωπα. Επισημάνθηκε από τον Συνήγορο του Πολίτη ότι ο όρος «ιερός ναός» αναφέρεται στον λατρευτικό σκοπό του ακινήτου, η δε εμμονή στην ύπαρξη ξεχωριστής νομικής προσωπικότητας συνεπάγεται διάκριση εις βάρος των θρησκειών, τα μέλη των οποίων δεν έχουν επιλέξει αυτή τη νομική μορφή για κάθε ναό που ιδρύουν.

Αντίθετα, στις πλέον παραδοσιακές παραβιάσεις της θρησκευτικής ελευθερίας συγκαταλέγεται η επανάληψη του φαινομένου συλλήψεων πολιτών επειδή διακινούν έντυπα του θρησκευτικού τους δόγματος. Έπειτα από εισήγηση του Συνηγόρου του Πολίτη, η Διεύ-

θυση Αστυνομίας Αθηνών διενήργησε προκαταρκτική εξέταση (υπόθεση 5910/2006). Το απαλλακτικό πόρισμα στηρίχθηκε στην εκτίμηση ότι η «κρούση εξωθύρων» με στόχο τη διάδοση θρησκευτικών πεποιθήσεων είναι αξιόποινη πράξη ως «προσπλιτισμός». Σχολιάζοντας το πόρισμα, η Αρχή επισήμανε το σφάλμα αυτής της νομικής εκτίμησης, καθώς προϋπόθεση του αξιοποιήσιμου δεν είναι η διάδοση πίστης αυτή καθαυτή, παρά μόνον η χρήση συγκεκριμένων μέσων. Σύμφωνα με το άρθρο 4 του ΑΝ 1363/1938 και τη νομολογία, ως τέτοια δεν είναι δυνατόν να θεωρηθούν η προσφορά εντύπων και η πρόσκληση για συζήτηση. Προκειμένου να αποφευχθούν παρόμοια φαινόμενα, ο Συνήγορος του Πολίτη εισηγήθηκε στο Αρχηγείο της ΕΛΑΣ την έκδοση αναλυτικής εγκυκλίου με την οποία να διευκρινίζεται η ακριβής έννοια των σχετικών διατάξεων.

Στο πεδίο της ελευθερίας των πεποιθήσεων ανάγεται και το ζήτημα της εύλογης αξίωσης των αντλησίων συνείδησης να συρρικνωθούν οι αρμοδιότητες που έχουν οι στρατιωτικές αρχές αναφορικά με την εναλλακτική υπηρεσία. Ήδη από το 1999 σε σχετική ειδική έκθεσή του και έκτοτε σε σειρά παρεμβάσεων με αφορμή αναφορές, ο Συνήγορος του Πολίτη είχε προβάλει επίμονα το επιχείρημα ότι η «στρατολογική παρακολούθηση» όσων εκπληρώνουν εναλλακτική υπηρεσία εξαντλείται στην υπαγωγή, την τοποθέτηση και την απόλυσή τους, ενώ, αντίθετα, αρμόδιοι για την ανάθεση καθηκόντων και τις συνθήκες εκπλήρωσης (άδειες, ωράρια) παραμένουν οι φορείς απασχόλησης. Πρόσφατα, οι προσπάθειες αυτές στέφθηκαν από επιτυχία, τουλάχιστον ως προς το Υπουργείο Υγείας, το οποίο προΐσταται των περισσότερων φορέων απασχόλησης και με εγκύκλιό του αποδέχθηκε τόσο τη δική του αποκλειστική ευθύνη για τα θέματα αυτά όσο και τις επί της ουσίας εισηγήσεις της Αρχής σχετικά με τα άκρα όρια του συνολικού χρόνου απασχόλησης στην εναλλακτική υπηρεσία (υπόθεση 19404/2005).

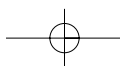
Τέλος, για μια ακριβέστερη εικόνα της κατάστασης της θρησκευτικής ελευθερίας στην Ελλάδα κατά το 2006, είναι σκόπιμο να μνημονευθούν εδώ οι εποικοδομητικές νομοθετικές εξελίξεις αναφορικά με την καύση των νεκρών και τη διαδικασία αδειοδότησης για την ανέγερση και τη λειτουργία ετερόδοξων ευκτήριων οίκων (βλ. παρακάτω κεφ. 6, υπουργεία Εσωτερικών και Παιδείας, αντίστοιχα).

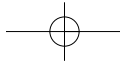
2.4 ΠΑΙΔΕΙΑ

2.4.1 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Τον Συνήγορο του Πολίτη απασχόλησε το ζήτημα της εισαγωγής των ελλήνων αποφοίτων ελληνικών σχολείων του εξωτερικού στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Το ισχύον δίκαιο (ΥΑ Φ.151/17104/Β6/17.2.2006) προβλέπει τη δυνατότητα εισαγωγής σε ΑΕΙ σύμφωνα με ειδική διαδικασία, μεταξύ άλλων, για τις κατηγορίες «τέκνων Ελλήνων του εξωτερικού αποφοίτων Ελληνικών Λυκείων» και «τέκνων Ελλήνων υπαλλήλων αποσπασμένων σε ελληνικές δημόσιες υπηρεσίες στο εξωτερικό ή σε διεθνείς οργανισμούς», με επιπλέον προϋποθέσεις υπαγωγής σε καθεμιά από αυτές. Ωστόσο, το ΥΠΕΠΘ αρνείται να υπαγάγει στην πρώτη κατηγορία τα τέκνα ελλήνων υπαλλήλων οι οποίοι υπηρετούν σε ελληνικές δημόσιες υπηρεσίες στο εξωτερικό ή σε διεθνείς οργανισμούς με καθεστώς εργασίας διαφορετικό από εκείνο της απόσπασης, τα οποία για τον λόγο αυτόν δεν υπάγονται ούτε στη δεύτερη κατηγορία.

Η Αρχή επισήμανε στη Διεύθυνση Οργάνωσης και Διεξαγωγής Εξετάσεων του ΥΠΕΠΘ ότι από την πρακτική αυτή γεννώνται θέματα προσβολής της αρχής της ίσης μεταχείρισης, αφού η διοίκηση επιλεκτικά αποκλείει τη συγκεκριμένη ομάδα τέκνων υπαλλήλων του εξωτερικού από την πρώτη κατηγορία που αναφέρεται στην υπουργική απόφαση (υπόθεση 19349/2005).

2.4.2 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ – ΜΕΛΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει αναφερθεί και κατά το παρελθόν στο ζήτημα της επιλογής εκ μέρους των ΑΕΙ μελών εκπαιδευτικού προσωπικού «εκτός Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού – ΔΕΠ», επισημαίνοντας ότι η ποιότητα του νομικού πλαισίου δημιουργεί ρευστότητα και ανασφάλεια (*Ετήσια έκθεση 2005*, σ. 58). Κατά το 2006 αναδείχθηκε και πάλι η απροθυμία των ΑΕΙ να τηρήσουν τις διαδικασίες που εγγυώνται τη διαφάνεια, την αξιοκρατία και την αμεροληψία των επιλογών.

Για παράδειγμα, υπήρξαν περιπτώσεις επιλογής διδασκόντων στις οποίες διαπιστώθηκε παντελής έλλειψη αιτιολογίας στην απόφαση (υπόθεση 209/2006) ή εντοπίστηκαν σφάλματα και παραλείψεις κατά τη διαδικασία εξέτασης των τυπικών προσόντων και της αξιολόγησης των υποψηφίων (υπόθεση 3072/2006). Στην τελευταία περίπτωση, το Υπουργείο Παιδείας, στο οποίο είχε ήδη αποσταλεί ο φάκελος για έλεγχο νομιμότητας και προς το οποίο απευθύνθηκε η Αρχή, ανέπεμψε τελικά τον φάκελο κρίνοντας τη διαδικασία μη σύννομη.

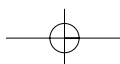
Επίσης, σε διαδικασίες πλήρωσης θέσεων μελών ΔΕΠ προέκυψαν ζητήματα τήρησης της αρχής της διαφάνειας, καθώς δεν χορηγήθηκαν σε υποψηφίους έγγραφα σχετικά με τη διαδικασία (υποθέσεις 1759/2005, 8594/2006).

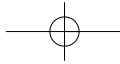
2.4.3 ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ

2.4.3.1 Μετεγγραφές

Κατά το δεύτερο έτος εφαρμογής του Ν. 3282/2004 περί μετεγγραφών, αναδείχθηκαν δύο κρίσιμα ζητήματα, τα οποία απασχόλησαν τον Συνήγορο του Πολίτη λόγω των πολυάριθμων υποθέσεων. Το ΥΠΕΠΘ και τα εμπλεκόμενα εκπαιδευτικά ιδρύματα χειρίστηκαν με προβληματικό τρόπο το θέμα του έγκαιρου ορισμού των αντιστοιχιών των τμημάτων των ΑΕΙ και ΤΕΙ, ο οποίος αποτελεί προϋπόθεση για την ικανοποίηση των αιτημάτων μετεγγραφής. Ειδικότερα, κατά το ακαδημαϊκό έτος 2005–2006, το ΥΠΕΠΘ κατάρτισε πίνακα αντιστοιχιών των τμημάτων, τον οποίο μετά ανακάλεσε. Παρά τις σχετικές επισημάνσεις του Συνηγόρου του Πολίτη προς το υπουργείο, η συγκεκριμένη αυτή κατάσταση συνεχίστηκε και το επόμενο ακαδημαϊκό έτος, όταν, λίγες ημέρες πριν από την έναρξη υποβολής των μηχανογραφικών δελτίων για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, εκδόθηκε δελτίο Τύπου του ΥΠΕΠΘ, με το οποίο δημοσιοποιήθηκε κατάλογος αντιστοιχιών, ο οποίος είχε προταθεί από το Συμβούλιο Ανώτατης Εκπαίδευσης. Ωστόσο, ο κατάλογος αυτός –κατά τη σύμφωνη με τον νόμο επικύρωσή του– τροποποιήθηκε, με αποτέλεσμα η τελική υπουργική απόφαση να διαφοροποιεί την αντιστοιχία ορισμένων τμημάτων μηχανικών. Στη συνέχεια, και προκειμένου να αποκατασταθεί το πρόβλημα που είχε δημιουργηθεί, το ζήτημα αναπέμφθηκε στο συμβούλιο. Τελικά εκδόθηκε νέα υπουργική απόφαση, βάσει της οποίας ισχύουν οι αντιστοιχίες που προβλέπονταν στο προαναφερθέν δελτίο Τύπου (ενδεικτικά, υποθέσεις 19152/2005, 424/2006, 3919/2006).

Το γεγονός ότι ως λόγοι υγείας που δικαιολογούν μετεγγραφή (άρθρο 1, παράγρ. 5α και 5β του Ν. 3282/2004) αναγνωρίζονται συγκεκριμένες μόνον ασθένειες, τόσο των ίδιων των ενδιαφερομένων όσο και των γονέων τους, έχει οδηγήσει σε αποκλεισμό σειρά άλλων ασθενειών (λ.χ. το σύνδρομο ανοσοποιητικής ανεπάρκειας και οι ψυχικές παθήσεις), οι οποίες ενίοτε παράγουν τα ίδια αποτελέσματα με εκείνες που προβλέπονται ρητά από τη νομοθεσία. Ο Συνήγορος του Πολίτη απευθύνθηκε στον Ειδικό Γραμματέα του ΥΠΕΠΘ και στα εμπλεκόμενα εκπαιδευτικά ιδρύματα, εισηγούμενος την αντιμετώπιση του ζητήματος (ενδεικτικά, υποθέσεις 3100/2005, 12967/2005, 5318/2006). Ωστόσο, οι προτάσεις της Αρχής δεν έχουν, προς το παρόν, γίνει αποδεκτές.

2.4.3.2 Υποτροφίες

Ο Συνήγορος του Πολίτη εξέτασε την άρνηση του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών (ΙΚΥ) να χορηγήσει υποτροφίες, επικαλούμενο τη μη εκπλήρωση τυπικών προϋποθέσεων. Ειδικότερα, οι λόγοι αυτοί αφορούσαν στη χρονική διάρκεια των σπουδών, στον αριθμό των απαιτούμενων μαθημάτων κ.ά. Το ΙΚΥ, αποδεχόμενο ως επί το πλείστον τις επισημάνσεις της Αρχής, ικανοποίησε τα σχετικά αιτήματα των ενδιαφερομένων (υποθέσεις 5427/2006, 4711/2006, 14550/2005, 19649/2005).

Ενδεικτικές είναι αναφορές που σχετίζονται με τη χορήγηση υποτροφιών για μεταπτυχιακές σπουδές σε πτυχιούχους πανεπιστημίων οι οποίοι προέρχονται από τη μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης. Το ΙΚΥ αρνήθηκε να χορηγήσει τις υποτροφίες, με το αιτιολογικό ότι οι ενδιαφερόμενοι είχαν υπερβεί την ελάχιστη προβλεπόμενη χρονική διάρκεια σπουδών του μεταπτυχιακού προγράμματος που παρακολουθούσαν. Επισημάνθηκε ότι η ιδιαιτερότητα του συγκεκριμένου μεταπτυχιακού, όσον αφορά στη χρονική του διάρκεια, επιβάλλει τη χορήγηση της υποτροφίας. Το ΙΚΥ, αποδεχόμενο τις επισημάνσεις της Αρχής, ικανοποίησε το αίτημα των αναφερομένων (υποθέσεις 5413/2006, 6590/2006).

2.5 ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ – ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΤΟΧΩΝ ΤΙΤΛΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΗΣ ΗΜΕΔΑΠΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΗΣ

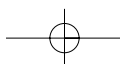
Με σειρά πορισμάτων του, ο Συνήγορος του Πολίτη έχει επανειλημμένα αναλύσει και θέσει υπόψη του καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργού Παιδείας τις επί μέρους αιτίες των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι κάτοχοι τίτλων σπουδών της ημεδαπής και της αλλοδαπής, προκειμένου να ενταχθούν στην αγορά εργασίας, αλλά και τις δυσμενείς επιπτώσεις τόσο για τους ίδιους τους ενδιαφερομένους όσο και γενικότερα για την οικονομία της χώρας. Το ζήτημα έχει αναδειχθεί συνολικά στην *Ετήσια έκθεση 2005* (σ. 69 κ.ε.).

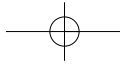
2.5.1 ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΙΤΛΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΗΣ

Ο ΔΟΑΤΑΠ, που αποτελεί τον αρμόδιο φορέα για την ακαδημαϊκή αναγνώριση τίτλων σπουδών της αλλοδαπής, ανταποκρίθηκε θετικά στη διαδικασία διαμεσολάβησης που καθιέρωσε ο Συνήγορος του Πολίτη για την εξέταση αιτημάτων των ενδιαφερομένων τα οποία εκκρεμούν. Έτσι, έχει πλέον εδραιωθεί σταθερή συνεργασία μεταξύ της Αρχής και του ΔΟΑΤΑΠ (ενδεικτικά, υποθέσεις 2887/2006, 6065/2006, 7794/2006, 9553/2006, 10829/2006, 12653/2006).

Τα επί μέρους οργανωτικά και λειτουργικά προβλήματα του ΔΟΑΤΑΠ φαίνεται να έχουν αντιμετωπιστεί σε ικανοποιητικό βαθμό. Ειδικότερα, ύστερα από πολυετή καθυστέρηση, ο φορέας έχει αρχίσει να προβαίνει στην ικανοποίηση αιτημάτων για αναγνώριση τίτλων σπουδών οι οποίοι έχουν χορηγηθεί από ιδρύματα τύπου «Ανοικτού Πανεπιστημίου», «Σπουδών εξ αποστάσεως» ή «Εξωτερικών πτυχίων» (External Degrees) (υπόθεση 22127/2003).

Ωστόσο, παρά τις προσπάθειες που καταβάλλονται από το προσωπικό του ΔΟΑΤΑΠ, το πρόβλημα της αδυναμίας ανταπόκρισης του φορέα στις προθεσμίες που τίθενται από τον νόμο για την εξέταση των αιτημάτων αναγνώρισης παραμένει. Και αυτό οφείλεται αφενός στον φόρτο εργασίας και αφετέρου στον αριθμό των υπαλλήλων που δεν είναι επαρκής (περίπου 100 άτομα διοικητικό και επιστημονικό προσωπικό καλούνται να εξετάσουν περί τις 23.0000 αιτήσεις ετησίως). Προβλήματα επίσης ανακύπτουν λόγω των επανειλημμένων παραιτίσεων μελών των αρμόδιων εκτελεστικών επιτροπών, ιδίως από τον κλάδο των εικαστικών τεχνών και της μουσικής. Τέλος, πρέπει να επισημανθεί ότι η εν μέρει αντα-

πόκριση του διοικητικού συμβουλίου (ΔΣ) του φορέα σε επί μέρους προτάσεις της Αρχής μπορεί να αποδοθεί στον μεγάλο αριθμό των μελών του οργάνου και στην ως εκ τούτου ποικιλία απόψεων μεταξύ των μελών, με συνέπεια τη διαιώνιση των προβλημάτων των ενδιαφερόμενων πολιτών (υποθέσεις 8861/2006, 7015/2006).

2.5.2 ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΙΤΛΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΗΣ

Όσον αφορά στο Συμβούλιο Επαγγελματικής Αναγνώρισης Τίτλων Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΣΕΑΤΕΚ), αρμόδιο φορέα για την αναγνώριση των επαγγελματικών δικαιωμάτων σε κατόχους τίτλων σπουδών της αλλοδαπής διάρκειας μικρότερης των τριών ετών, η λειτουργία του έχει βελτιωθεί σε πολλά επίπεδα, μεταξύ των οποίων και ο χρόνος απάντησης κατά την εξέταση των αιτημάτων. Ωστόσο, το ΣΕΑΤΕΚ φαίνεται να προβληματίζεται ιδιαίτερα στην εφαρμογή των διατάξεων του ΠΔ 69/2003, με το οποίο ενσωματώνεται η Οδηγία 99/42ΕΟΚ, όσον αφορά στην αναγνώριση των επαγγελματικών δικαιωμάτων της ειδικότητας του αισθητικού. Πάντως μετά την παροχή επαρκών διευκρινίσεων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κρίνεται ότι το προαναφερόμενο ζήτημα θα επιλυθεί (υποθέσεις 8120/2004, 2851/2004).

2.5.3 ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΤΟΧΩΝ ΤΙΤΛΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΕΙ, ΤΕΙ ΚΑΙ ΙΕΚ

Δεν φαίνεται να έχει σημειωθεί πραγματική πρόοδος στη χορήγηση επαγγελματικών δικαιωμάτων σε κατόχους τίτλων σπουδών των Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ), των ΤΕΙ, αλλά ακόμη και των ΑΕΙ. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η πρόσληψη πτυχιούχων του τμήματος Πλαστικών Τεχνών και Επιστημών Τέχνης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων ως ωρομίσθιων εκπαιδευτικών δεν είναι εφικτή, αφού δεν έχει εκδοθεί προεδρικό διάταγμα με το οποίο να καθορίζονται τα επαγγελματικά δικαιώματα των πτυχιούχων αυτών. Ο νομοθέτης επιφυλάσσει το σχετικό δικαίωμα αποκλειστικά στους πτυχιούχους της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών (υπόθεση 7647/2006).

Επίσης παραμένει σε εκκρεμότητα η χορήγηση ισοτιμίας τίτλων σπουδών ανώτερων σχολών εσωτερικού προς τίτλους σπουδών ΤΕΙ, λόγω του ότι καταργήθηκε το Ινστιτούτο Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΙΤΕ) και ανατέθηκε μέρος μόνο των αρμοδιοτήτων του στον ΔΟΑΤΑΠ (*Ετήσια έκθεση 2005*, σ. 70). Κατά συνέπεια, καθίσταται αδύνατον να προσληφθούν οι κάτοχοι τίτλων σπουδών ανώτερων σχολών καλλιτεχνικής εκπαίδευσης του Ν. 1158/1981 ως ωρομίσθιοι εκπαιδευτικοί (υποθέσεις 4536/2006, 5497/2006).

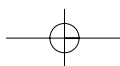
Τέλος, το ζήτημα της επί διετία παρατεινόμενης εκκρεμότητας στην αναβάθμιση των αδειών άσκησης επαγγέλματος της ειδικότητας λογιστή-φοροτεχνικού (*Ετήσια έκθεση 2005*, σ. 73) αντιμετωπίστηκε με νομοθετική ρύθμιση, ύστερα από την έκδοση σχετικού πορίσματος από τον Συνήγορο του Πολίτη. Με τον πρόσφατο Ν. 3470/2006 καταργούνται οι εξετάσεις που ίσχυαν ως τώρα και αντικαθίστανται από επιμορφωτικά σεμινάρια σε λογιστικά και φορολογικά θέματα, την ευθύνη διενέργειας των οποίων έχει αναλάβει το Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδας (υποθέσεις 6327/2004, 9543/2005, 11499/2005, 11705/2005, 11706/2005, 15921/2005).

2.6 ΑΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

2.6.1 ΕΓΓΡΑΦΕΣ ΣΤΑ ΔΗΜΟΤΟΛΟΓΙΑ

2.6.1.1 Διόρθωση στοιχείων ληξιαρχικών πράξεων και εν γένει δημοτολογικών εγγραφών

Η απαίτηση από αρκετούς ΟΤΑ να προσκομίζεται δικαστική απόφαση προκειμένου να προβαίνουν στη διόρθωση στοιχείων των δημοτολογίων συνέχισε να απασχολεί τον Συνήγορο του Πολίτη και το 2006 (βλ. και *Ετήσια έκθεση 2005*, σ. 59). Εισημάνθηκε ότι, σύμ-

φωνα με την οικεία νομοθεσία, τα στοιχεία μπορούν να διορθωθούν είτε αυτεπάγγελα είτε με σχετική εντολή του οικείου εισαγγελέα πρωτοδικών (υποθέσεις 10591/2006, 13040/2006). Επιπλέον, διαπιστώθηκε εκ νέου η μη συμμόρφωση δήμων και νομαρχιών σε δικαστικές αποφάσεις, βάσει των οποίων ορίζεται η διόρθωση στοιχείων δημοτολογικών εγγράφων (υπόθεση 12197/2006).

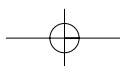
2.6.1.2 Αδυναμία πολιτών της ΕΕ να αποκτήσουν την ιδιότητα του «δημότη»

Ερμηνευτικά προβλήματα έχουν προκύψει σχετικά με την ιδιότητα του «δημότη» για τους υπηκόους κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), οι οποίοι, ως σύζυγοι Ελλήνων, είναι εγγεγραμμένοι ενδεικτικά (χωρίς κτήση ιθαγένειας) σε οικογενειακή μερίδα του δημοτολογίου του δήμου που είναι εγγεγραμμένοι οι σύζυγοι. Οι υπήκοοι αυτοί δεν μπορούν να προσληφθούν ως υπάλληλοι στους δήμους της μόνιμης κατοικίας τους, λόγω του ότι δεν είναι δημότες τους (υποθέσεις 11155/2006, 12165/2006).

Σύμφωνα με το άρθρο 21, παράγρ. 11 του Ν. 2190/1994, «οι υποψήφιοι κατατάσσονται σε πίνακες ... με κριτήριο την εντοπιότητα ...: αν ο φορέας που προσλαμβάνει είναι δήμος ..., προτάσσονται οι υποψήφιοι που είναι δημότες του δήμου ... ακολουθούν οι υποψήφιοι που είναι δημότες των υπόλοιπων δήμων ή κοινοτήτων του νομού», κατά κυριολεξία δε «δημότες» είναι μόνον οι έλληνες πολίτες (άρθρο 27 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας). Ωστόσο, από τη στιγμή που ένας ευρωπαίος πολίτης δικαιούται (σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 2 του Ν. 2431/1996) να διοριστεί σε συγκεκριμένες θέσεις, η κατάταξη κατά «βαθμούς εντοπιότητας» δεν είναι δυνατόν να παρεισάγει έμμεση προϋπόθεση ιθαγένειας, αφού κάτι τέτοιο θα έθετε εξ ορισμού όλους τους ευρωπαίους υποψηφίους σε μειονεκτικότερη θέση απέναντι σε κάθε έλληνα συνυποψήφιο. Εκ του αποτελέσματος, λοιπόν, θα εξουδετέρωνε το δικαίωμα διορισμού ή πάντως θα δημιουργούσε συνθήκες δυσμενούς μεταχείρισής τους στο διπνεκές, καθώς εκείνοι, μη όντας δημότες σε κάποιον δήμο της χώρας, περιορίζονται στον τρίτο και τελευταίο «βαθμό εντοπιότητας», οπουδήποτε και αν καταθέσουν αίτηση για υποψηφιότητα. Συνεπώς, στις περιπτώσεις αυτές, κατ' ορθή ερμηνεία του άρθρου 21, παράγρ. 11 του Ν. 2190/1994 και υπό το πρίσμα του άρθρου 2, παράγρ. 1 του Ν. 2431/1996 («η πρόσληψη πολιτών των Κρατών-Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης γίνεται υπό τις προϋποθέσεις και κατά τις διαδικασίες που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία για τους Έλληνες πολίτες με εξαίρεση την προϋπόθεση της Ελληνικής ιθαγένειας»), θα μπορούσε να αρκεί, σε συνδυασμό με επικουρικά αποδεικτικά μόνιμης κατοικίας, κάποιος ανάλογος νομικός δεσμός του υποψηφίου με τον οικείο δήμο. Δηλαδή είτε η ενδεικτική δημοτολογική εγγραφή (όπου υπάρχει) είτε ο (σύμφωνα με το άρθρο 27 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων) ειδικός εκλογικός κατάλογος του οικείου δήμου για τη συμμετοχή ευρωπαίων πολιτών στις δημοτικές εκλογές. Τις παραπάνω επισημάνσεις συμμερίστηκε το ΥΠΕΣΔΔΑ και κάλεσε τους δήμους να αναμορφώσουν τους πίνακες με τους υπό πρόσληψη υπαλλήλους.

2.6.1.3 Μεταδημοτεύσεις – Έκδοση βεβαιώσεων μόνιμου κατοίκου

Η ανατιολόγητη άρνηση των οικείων δήμων να χορηγήσουν βεβαιώσεις μόνιμου κατοίκου –απαραίτητων στη διαδικασία μεταδημοτέυσης– (υποθέσεις 5303/2006, 7077/2006), καθώς και οι υπέρμετρες καθυστερήσεις στην έκδοση των σχετικών βεβαιώσεων (υποθέσεις 11024/2006, 12847/2006) προκάλεσαν την παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη. Για το θέμα των μεταδημοτεύσεων κρίθηκε αναγκαία η εκπόνηση ειδικής έκθεσης, της οποίας επίκειται η δημοσιοποίηση.

2.6.2 ΔΕΛΤΙΑ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ ΤΑΥΤΟΤΗΤΩΝ

Η διαδικασία χορήγησης δελτίων αστυνομικής ταυτότητας αποτέλεσε πεδίο τριβής των πολιτών με τις αρμόδιες υπηρεσίες. Οι οργανωτικές δυσλειτουργίες των γραφείων παραλαβής των σχετικών δικαιολογητικών αναδείχθηκαν ως το σημαντικότερο πρόβλημα, με άμεσες συνέπειες στη διαδικασία υποβολής των αιτήσεων, στον χρόνο αναμονής του κοινού κ.ά. (υποθέσεις 4117/2006, 4530/2006, 4681/2006, 4805/2006, 6875/2006).

2.6.3 ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΑ

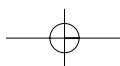
Με τον Ν. 3103/2003 η αρμοδιότητα για την έκδοση των διαβατηρίων των ελλήνων πολιτών μεταβιβάστηκε από τις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις στην ΕΛΑΣ. Η νέα διαδικασία, που εφαρμόστηκε από την 1η Ιανουαρίου 2006, προκάλεσε εξ αρχής έντονα προβλήματα σε μεγάλο αριθμό πολιτών που επιχειρήσαν να εκδώσουν διαβατήριο. Αν και το ζήτημα αρχικά εστιασθηκε στην απόρριψη από την ΕΛΑΣ (κατ' επανάληψη μάλιστα) των φωτογραφιών των αιτούντων, εν τούτοις, σύντομα έγινε φανερό ότι τα προβλήματα αφορούσαν σε ολόκληρο το φάσμα της διαδικασίας έκδοσης διαβατηρίων. Τα πιο συνήθη από τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν ήταν: ο τρόπος σύνταξης των σχετικών αιτήσεων, οι καθυστερήσεις στην παραλαβή των αιτήσεων και την παράδοση των διαβατηρίων, η άρνηση διόρθωσης εσφαλμένων στοιχείων, η άρνηση συνυπολογισμού ισχύοντος παραβόλου που είχε καταβληθεί κατά την έκδοση των παλαιού τύπου διαβατηρίων, η παράλειψη καταγραφής της λατινικής απόδοσης του επωνύμου κατά παρέκκλιση του προτύπου Ελληνικού Οργανισμού Τυποποίησης κ.λπ. (ενδεικτικά, υποθέσεις 7406/2006, 9818/2006, 9474/2006, 13344/2006 1517/2006, 7847/2006, 9377/2006, 12847/2006). Παρ' ότι το θέμα αυτό αποτελεί πηγή ταλαιπωρίας για σημαντική μερίδα πολιτών της χώρας, οι προτάσεις του Συνηγόρου του Πολίτη δεν φάνηκε να αντιμετωπίζονται θετικά από το αρμόδιο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης. Για τον λόγο αυτόν κρίθηκε αναγκαίο να συνταχθεί ειδική έκθεση, η οποία και δημοσιοποιήθηκε (βλ. παρακάτω κεφ 7).

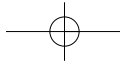
2.7 ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ – ΟΜΟΓΕΝΕΙΑ

Στα ζητήματα ιθαγένειας ο Συνήγορος του Πολίτη βρίσκεται στη δυσάρεστη θέση να διαπιστώνει σε κάθε επίσημη έκθεση, από την αρχή της λειτουργίας του, τα ίδια προβλήματα. Η πολιτική ιθαγένειας εξακολουθεί να παραπέμπει σε μια εποχή κατά την οποία η παρουσία αλλοδαπών πολιτών στη χώρα ήταν περιορισμένη, αν όχι ασήμαντη.

Το κυριότερο πρόβλημα στο σύνολο των διαδικασιών που αφορούν στην απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας είναι οι υπέρμετρες καθυστερήσεις, οι οποίες κάποιες φορές προσλαμβάνουν χαρακτήρα άρνησης εξέτασης των αιτημάτων (ενδεικτικά, υποθέσεις 877/2006, 16340/2006, 16881/2006). Η απουσία οποιασδήποτε προθεσμίας στις διαδικασίες για την απόκτηση της ιθαγένειας, τόσο γενικά όσο και σε κάθε στάδιο ειδικότερα, είναι προβληματική από την άποψη του κράτους δικαίου. Και τούτο διότι καλλιεργείται αφενός στις εμπλεκόμενες υπηρεσίες η πεποίθηση ότι σε κάθε περίπτωση καλύπτονται νομικά, ακόμη και όταν η υπέρμετρη καθυστέρηση δεν δικαιολογείται από τις συγκεκριμένες περιστάσεις και τα δεδομένα, αφετέρου στους ενδιαφερομένους η εντύπωση ότι οι υποθέσεις τους κρίνονται σε πλαίσιο τέτοιο που επιτρέπει την αυθαιρεσία των υπηρεσιών.

Οι άμεσα ενδιαφερόμενοι για τα θέματα ιθαγένειας συνήθως αγνοούν τη νομοθεσία και τις σχετικές με την απόκτηση της διαδικασίες (υποθέσεις 388/2006, 2262/2006). Μάλιστα, συχνά βρίσκονται σε σύγχυση ως προς το περιεχόμενο της έννοιας «ιθαγένεια» (δηλαδή «υπηκοότητα»), αλλά και των όρων που σχετίζονται με αυτή στο πλαίσιο της κείμενης νο-

μοθεσίας, όπως είναι η «εθνική καταγωγή» και η «ομογένεια» (υπόθεση 12278/2006). Η διαπίστωση αυτή, σε συνδυασμό με τον αυξανόμενο αριθμό των ενδιαφερομένων να αποκτήσουν την ελληνική ιθαγένεια, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι υπάρχει πλέον ανάγκη συστηματικής ενημέρωσης του κοινού για τα ζητήματα αυτά.

Ως προς τους ομογενείς, σημειώνεται ότι επίκειται η δημοσίευση ειδικής έκθεσης, στην οποία θα καταγράφονται οι κύριες διαπιστώσεις της Αρχής. Αυτές αφορούν τόσο σε γενικότερα ζητήματα για τους ομογενείς στο σύνολό τους (λ.χ. αντιφάσεις και διακυμάνσεις στην ασκούμενη πολιτική απέναντι στους ομογενείς, πρόθεση στην εξωτερική πολιτική της χώρας) όσο και ειδικότερα ζητήματα που απασχολούν τις επί μέρους ομογενειακές ομάδες (λ.χ. κριτήρια αναγνώρισης ομογενειακής ιδιότητας, καθεστώς διαμονής στην Ελλάδα, εργασιακά και άλλα δικαιώματα, απόδοση ελληνικής ιθαγένειας).

2.7.1 ΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ ΜΕ ΠΟΛΙΤΟΓΡΑΦΗΣΗ

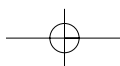
Επιβεβαιώθηκε και αυτή τη χρονιά ότι στον Συνήγορο του Πολίτη καταφεύγουν κυρίως αλλοδαποί που έχουν μακροχρόνιους και ισχυρούς δεσμούς με τη χώρα, καθώς και αλβανοί πολίτες που αναγνωρίζονται ως ομογενείς από τις ελληνικές αρχές.

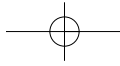
Όπως είναι αναμενόμενο, οι ενδιαφερόμενοι εμφανίζονται ιδιαίτερα δυσαρεστημένοι από την έλλειψη συντονισμού των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και τις μεγάλες καθυστερήσεις, οι οποίες, παρ' ότι αποτελούν γενικό φαινόμενο σε όλες τις διαδικασίες που αφορούν στην απόκτηση ιθαγένειας, υπερβαίνουν πολλές φορές κάθε αποδεκτό όριο στη διαδικασία πολιτογράφησης. Είναι χαρακτηριστικό ότι σε συγκεκριμένη περίπτωση (υπόθεση 12355/2006) το αίτημα πολιτογράφησης υποβλήθηκε το 1991 και βρίσκεται, ανεξάρτητα από τυχόν προβλήματα που οφείλονται και στην ίδια την ενδιαφερόμενη, ακόμη σε εκκρεμότητα.

2.7.2 ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ (ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ) ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ

Κατά τη διαδικασία καθορισμού (διαπίστωσης), και σε αντίθεση με τη διαδικασία της πολιτογράφησης, η ελληνική ιθαγένεια δεν απονέμεται στον ενδιαφερόμενο από τη διοίκηση κατά τρόπο κυριαρχικό, αλλά αναγνωρίζεται υποχρεωτικά (στο πλαίσιο δέσμιας αρμοδιότητας) ως ήδη υφιστάμενος, αναπαλλοτρίωτος νομικός δεσμός με την ελληνική πολιτεία, ο οποίος όμως δεν είναι ακόμη διαπιστωμένος σύμφωνα με τις νόμιμες διατυπώσεις. Δεν είναι, εξάλλου, τυχαίο ότι η κτήση της ιθαγένειας σε αυτή την περίπτωση ανατρέχει στη γέννηση του ενδιαφερομένου, ενώ μεταξύ των νόμιμων προϋποθέσεων για τον καθορισμό της ελληνικής ιθαγένειας δεν περιλαμβάνονται η δημόσια τάξη και ασφάλεια ή άλλες αξιολογήσεις και διαπιστώσεις σχετικά με το πρόσωπο του αιτούντος (λ.χ. εθνική/φυλετική ταυτότητα, εθνική συνείδηση κ.ά.). Ο Συνήγορος του Πολίτη διαπίστωσε με ικανοποίηση ότι με απόφαση του αρμόδιου οργάνου ανακλήθηκε, τελικά, πράξη ανάκλησης καθορισμού ιθαγένειας που στηριζόταν στη διαπίστωση προβλημάτων γνησιότητας των εγγράφων που είχαν αρχικά προσκομίσει οι ενδιαφερόμενοι, οι οποίοι, όμως, κατάφεραν εκ των υστέρων να αποδείξουν με γνήσια πιστοποιητικά ότι κατάγονται από έλληνα πολίτη (υπόθεση 2043/2005).

Λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω παρατηρήσεις αναφορικά με τη φύση και το περιεχόμενο του θεσμού καθορισμού (διαπίστωσης) της ελληνικής ιθαγένειας, επισημαίνεται ότι δεν μπορεί να γίνει δεκτή η άποψη του ΥΠΕΣΔΔΑ ότι είναι αδύνατη η αλλαγή της νομικής βάσης για την απόκτηση της ιθαγένειας από πολιτογράφηση σε καθορισμό (διαπίστωση), έστω και αν αποδειχθεί με νεότερα έγγραφα η ευθεία καταγωγή του ενδιαφερομένου από έλληνα πολίτη (υπόθεση 4364/2005).

Τέλος, σημειώνεται ότι η υφιστάμενη ασάφεια σχετικά με τις ενδεδειγμένες διατυπώσεις και διαδικασίες για την κάθε περίπτωση διαπίστωσης ιθαγένειας ξεχωριστά συχνά προκαλεί αγκυλώσεις στις αρμόδιες υπηρεσίες, οδηγεί σε διαφοροποιημένες και περιοριστικές πρακτικές και δημιουργεί πολλαπλά προβλήματα στους ενδιαφερομένους, οι οποίοι, λόγω γραφειοκρατίας, έρχονται αντιμέτωποι με την αμφισβήτηση της ελληνικής τους ιθαγένειας (υπόθεση 7171/2005).

2.8 ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑ ΕΙΣΟΔΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ

2.8.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ

2.8.1.1 Το νέο θεσμικό πλαίσιο

Το 2006 ήταν το πρώτο έτος εφαρμογής του νέου νόμου περί αλλοδαπών (Ν. 3386/2005). Έναν χρόνο μετά την έναρξη εφαρμογής του νόμου, ο Συνήγορος του Πολίτη, με βάση τα προβλήματα που είχε διαπιστώσει, πρότεινε στο ΥΠΕΣΔΔΑ σειρά βελτιώσεων/τροποποιήσεων. Το υπουργείο, αποδεχόμενο μεγάλο αριθμό προτάσεων της Αρχής, έχει ανακοινώσει ότι στο προσεχές διάστημα θα προχωρήσει στην τροποποίηση του νόμου.

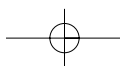
Ιδιαίτερης σημασίας κανονιστική ρύθμιση ήταν η πρόβλεψη διαδικασίας για την αρχική νομιμοποίηση διαμονής, έως τις 31.12.2006, των νεαρών αλλοδαπών που φοιτούν ή φοίτησαν ορισμένο χρονικό διάστημα σε δημόσιο εκπαιδευτικό ίδρυμα της Ελλάδας. Η ρύθμιση αυτή αποτελούσε πάγια και χρόνια πρόταση της Αρχής. Επιπροσθέτως, η έκδοση του ΠΔ 150/2006 για τους επί μακρόν διαμένοντες στην Ελλάδα μετανάστες εναρμόνισε την εθνική νομοθεσία με την κοινοτική και αναμένεται ότι μακροπρόθεσμα θα συμβάλει καθοριστικά στην ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία. Ωστόσο, καθώς πιθανολογείται ότι οι δομές εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας και πολιτισμού δεν επαρκούν (κατ' αρχάς ποσοτικά) για να καλύψουν τη ζήτηση των μεταναστών, η δημιουργία επαρκών δομών εκμάθησης πρέπει να αποτελέσει άμεση και βασική προτεραιότητα του ελληνικού κράτους.

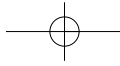
Κατά το 2006 εκπονήθηκαν τρία διαφορετικά προγράμματα αρχικής νομιμοποίησης (άρθρο 91, παράγρ. 11 του Ν. 3386/2005, αρ. 11702/2006 ΚΥΑ, τροποποίηση του Ν. 3386/2005), ταυτόχρονα δε έληξε και η μεγάλη πλειονότητα των διετών αδειών διαμονής. Επιπροσθέτως, σύμφωνα με το νέο θεσμικό πλαίσιο, ενοποιούνται οι άδειες διαμονής και εργασίας σε μία και η σχετική αρμοδιότητα ανατίθεται στις υπηρεσίες αλλοδαπών των Περιφερειών και των δήμων της χώρας.

2.8.1.2 Προβλήματα στη διαδικασία νομιμοποίησης

2.8.1.2.1 Λειτουργικά προβλήματα των υπηρεσιών

Πέρα από το ανεπαρκές ποσοτικά και ελλιπώς καταρτισμένο προσωπικό στις υπηρεσίες αλλοδαπών των δήμων και των Περιφερειών της χώρας, ζητούμενο παραμένει η αναβάθμιση του ηλεκτρονικού μηχανογραφικού συστήματος. Παράλληλα, σε ορισμένες περιπτώσεις (π.χ. Διεύθυνση Πειραιά και Δυτικής Αττικής Περιφέρειας Αττικής) η κτιριακή υποδομή και ο υλικοτεχνικός εξοπλισμός των υπηρεσιών εξακολουθούν να είναι ελλιπείς. Ακόμη, η λήξη των συμβάσεων του απασχολούμενου με σύμβαση ορισμένου χρόνου προσωπικού στις Περιφέρειες συνέβαλε στη δυσλειτουργία των παραπάνω υπηρεσιών. Επιπλέον, η απουσία ενημέρωσης των ενδιαφερομένων για την εξέλιξη της υπόθεσής τους αποτελεί προβληματικό σημείο στη διαδικασία νομιμοποίησης. Ιδιαίτερα έντονο εμφανίστηκε το ζήτημα της ενημέρωσης τόσο των δικηγόρων όσο και του κοινού στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας. Σχετική αναφορά δέχθηκε ο Συνήγορος του Πολίτη από τον Δικηγορικό Σύλλογο Θεσσαλονίκης.

Ο Συνήγορος του Πολίτη μεσολάβησε προκειμένου να βελτιωθεί η διαδικασία πρόσβασης στις υπηρεσίες αλλοδαπών των ΟΤΑ Α' βαθμού, καθώς και της Περιφέρειας. Ωστόσο, φαίνεται ότι οι προαναφερθείσες ανεπάρκειες ακόμη δυσχεραίνουν την πληροφόρηση των ενδιαφερομένων. Ειδικότερο πρόβλημα αποτελούν η έλλειψη ουσιαστικής οργάνωσης του αρχείου ορισμένων δήμων, η μη τήρηση αντιγράφου του φακέλου από τους δήμους, καθώς και ο τρόπος επικοινωνίας μεταξύ δήμων και Περιφερειών.

2.8.1.2.2 Καθυστερήσεις στην εξέταση αιτημάτων διαμονής

Οι υπέρμετρες καθυστερήσεις στην εξέταση των αιτημάτων διαμονής και οικογενειακής επανένωσης παραμένουν και κατά την εφαρμογή του νέου θεσμικού πλαισίου. Επιπλέον, διαιώνονται και οι συνέπειες των καθυστερήσεων αυτών, οι οποίες βαρύνουν όσους διαθέτουν βεβαιώσεις ότι έχουν καταθέσει αίτηση για χορήγηση άδειας. Ειδικότερα, αυτοί στερούνται του δικαιώματος επανεισόδου στην Ελλάδα χωρίς θεώρηση εισόδου και αντιμετωπίζουν προβλήματα σε μεταβιβάσεις περιουσιακών στοιχείων ή σε άλλης μορφής συναλλαγές με δημόσιες υπηρεσίες (ΔΟΥ, ΟΑΕΔ κ.ά.). Τέλος, επισημαίνεται ότι οι καθυστερήσεις στην εξέταση των αιτημάτων για χορήγηση άδειας διαμονής στερούν από μεγάλο αριθμό αλλοδαπών τη δυνατότητα να υπαχθούν στα προγράμματα αρχικής νομιμοποίησης που κατά περιόδους διενεργούνται.

2.8.1.2.3 Άδεια εργασίας

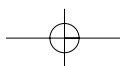
Η «ασφαλιστική» προϋπόθεση αποτελεί μόνιμο και βασικό πρόβλημα για την ανανέωση της άδειας διαμονής των μεταναστών που ζουν και εργάζονται στη χώρα. Οι συχνές αλλαγές του ελάχιστου αριθμού ενσήμων που απαιτούνται για την εκπλήρωση της παραπάνω προϋπόθεσης έχουν δημιουργήσει χρόνια σύγχυση και αποτελούν την κυριότερη αιτία για την οποία ο αλλοδαπός πληθυσμός εκπίπτει από τη νομιμότητα. Άλλο σημαντικό εμπόδιο για τη διευθέτηση του καθεστώτος διαμονής των αλλοδαπών παραμένει η δέσμευση της απασχόλησής τους σε μία κατηγορία σχέσης εργασίας (εξαρτημένη ή παροχή έργου ή υπηρεσίας) καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος της άδειας διαμονής. Ο περιορισμός αυτός παρεμποδίζει σημαντικά το δικαίωμα της ελεύθερης οικονομικής δραστηριότητας, το οποίο παρέχεται στους εργαζόμενους αλλοδαπούς μετά την πάροδο ορισμένου χρόνου νόμιμης διαμονής στη χώρα.

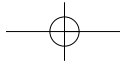
Προβλήματα σε ό,τι αφορά τις ουσιαστικές προϋποθέσεις χορήγησης ή ανανέωσης της άδειας διαμονής αντιμετωπίζει και ένας αξιόλογος αριθμός αλλοδαπών οι οποίοι είναι μικροί επαγγελματίες που ασκούν ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα. Οι οικονομικές προϋποθέσεις για την αρχική χορήγηση της άδειας είναι ιδιαίτερα υψηλές (κατοχή 60.000 ευρώ), αλλά και τα αιτήματα ανανέωσης αντιμετωπίζονται με περιοριστική διάθεση από τις Περιφέρειες.

Ιδιαίτερο ζήτημα ανέκυψε με κατηγορία αλλοδαπών οι οποίοι ασκούσαν ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα. Ειδικότερα, υπήκοοι τρίτων χωρών, οι οποίοι ήταν μικροπωλητές και δραστηριοποιούνταν σε «παραλαϊκές αγορές», με υπουργική απόφαση αποκλείστηκαν λόγω ιθαγένειας από τη δραστηριότητά τους, σε αντίθεση με ημεδαπούς, κοινοτικούς και ομογενείς μικροπωλητές. Ο Συνήγορος του Πολίτη, διερευνώντας την υπόθεση, δεν διαπίστωσε περίπτωση άμεσης διάκρισης. Όμως, δημιουργήθηκαν σοβαρά ερωτηματικά κατά πόσον μια τέτοια πρακτική είναι σύμφωνη με την αρχή της χρηστής διοίκησης, όπως και εάν αυτή τελικά υποκρύπτει έμμεση διάκριση.

2.8.1.2.4 Ειδικά ζητήματα κατά τη διαδικασία έκδοσης αδειών διαμονής

Οι τυπικές προϋποθέσεις για το εμπρόθεσμο της κατάθεσης των απαιτούμενων δικαιολο-

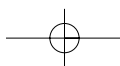
γνικών, καθώς και για την κατοχή διαβατηρίου εν ισχύ αποτελούν ιδιαίτερη κατηγορία προβλημάτων σχετικά με τη χορήγηση άδειας διαμονής. Σημαντικός αριθμός αλλοδαπών πληροί μεν τις ουσιαστικές προϋποθέσεις για τη χορήγηση άδειας διαμονής, δεν καταθέτει όμως εμπρόθεσμα τα σχετικά αιτήματα, για λόγους που ανάγονται στον πολύπλοκο χαρακτήρα της διοικητικής διαδικασίας ή σε πλημμελή ενημέρωση. Ωστόσο, κρίνεται αυστηρό και ανεπιεικές, σε περίπτωση μιας εύλογης καθυστέρησης, οι ενδιαφερόμενοι να στερούνται της ανανέωσης της άδειας διαμονής στη χώρα. Επιπλέον, ολοένα και μεγαλύτερος αριθμός αλλοδαπών αδυνατεί να αποκτήσει ισχυρό διαβατήριο για λόγους πολιτικούς κ.ά. Παρ' ότι η προϋπόθεση για την κατοχή ισχυρού διαβατηρίου είναι κατ' αρχήν αναμφισβήτητη, η ανυπαίτια στέρψη διαβατηρίου και η ύπαρξη ισχυρού δεσμού του ενδιαφερομένου με την Ελλάδα αποτελούν δεδομένα που πρέπει να συνεκτιμώνται, όταν κρίνεται η τύχη της νομιμότητας της διαμονής στη χώρα.

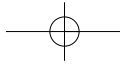
Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει επανειλημμένα επισημάνει ότι το οικείο θεσμικό πλαίσιο στερείται ευέλικτης και αποτελεσματικής διαδικασίας για την ένταξη στη νομιμότητα των αλλοδαπών εκείνων που έχουν αναπτύξει ισχυρό δεσμό με τη χώρα. Η Αρχή έχει προτείνει, αντί της εφαρμογής εφάπαξ προγραμμάτων νομιμοποίησης, τα οποία κάθε φορά διαφημίζονται ως η τελευταία ευκαιρία, να καθοριστεί μια πάγια κατ' εξαίρεση διαδικασία νομιμοποίησης της διαμονής με κριτήριο τη σοβαρότητα του δεσμού του ενδιαφερομένου με τη χώρα. Η διάταξη του άρθρου 44, παράγρ. 1 και 2 του Ν. 3386/2005 που προβλέπει άδεια διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους και για λόγους που η παραμονή του ενδιαφερομένου καθίσταται αναγκαία στη χώρα κινείται προς αυτή την κατεύθυνση. Ωστόσο, ο τρόπος που είναι οργανωμένη η διαδικασία για την εξέταση των σχετικών αιτημάτων, σε συνδυασμό με την επιλογή μιας περιοριστικής στάσης που διακρίνει εν γένει τη διοίκηση στα θέματα αλλοδαπών, μειώνει στο ελάχιστο τις δυνατότητες της «εξαιρετικής» διαδικασίας να επιλύσει τα προβλήματα που δημιουργεί η ανελαστικότητα του θεσμικού πλαισίου για τους αλλοδαπούς.

2.8.1.2.5 Χορήγηση θεώρησης εισόδου

Πλήθος αναφορών που υποβάλλονται στην Αρχή αφορούν στην επιφυλακτική ή αρνητική στάση των ελληνικών προξενείων να παράσχουν θεωρήσεις εισόδου ολιγοήμερης επίσκεψης στα μέλη οικογενειών των μόνιμα εγκατεστημένων στη χώρα μας μεταναστών. Στις αποφάσεις των προξενικών αρχών φαίνεται να λαμβάνεται υπόψη πολύ περισσότερο η κατ' αρχήν θεμιτή μέριμνα αποτροπής της παράνομης μετανάστευσης, ελάχιστα όμως τα ατομικά χαρακτηριστικά κάθε αίτησης ξεχωριστά. Με τον τρόπο αυτόν οι σχετικές απορρίψεις προσλαμβάνουν μαζικό χαρακτήρα. Από τη Συμφωνία Σένγκεν και το άρθρο 8 του Ν. 3386/2005 προκύπτει ότι το ελληνικό κράτος οφείλει να καθορίσει μια διαδικασία πρόσκλησης αλλοδαπού για ολιγοήμερη είσοδο, υπό τον όρο ότι ο προσκαλών ημεδαπός εγγυάται με την κατάθεση ενός σημαντικού χρηματικού ποσού, προκειμένου να αποφευχθεί η μετατροπή της ολιγοήμερης εισόδου σε παράνομη διαμονή. Ωστόσο, η διοίκηση από το 2001, οπότε για πρώτη φορά προβλέφθηκε η διαδικασία πρόσκλησης (δήλωση υποδοχής), δεν έχει προχωρήσει στον καθορισμό της, με επαχθείς για τους αλλοδαπούς συνέπειες.

Επιπροσθέτως, σημαντικά προβλήματα διοικητικής δράσης συνεχίζουν να ανακύπτουν σε ό,τι αφορά τη διαδικασία εθνικής εισόδου για μόνιμη διαμονή και την άδεια εισόδου για οικογενειακή επανένωση. Ορισμένα προξενεία συνέχισαν και κατά το 2006 να τηρούν χωρίς επαρκή αιτιολογία έντονα απορριπτική στάση σε σχετικά αιτήματα, τα οποία είχαν προηγουμένως εγκριθεί από την αρμόδια υπηρεσία εσωτερικού.

2.8.1.2.6 Παράβολα

Περίπτωση εμφανούς κακοδιοίκησης, που έχει τεθεί υπόψη της Αρχής, είναι η έλλειψη διαδικασίας για την επιστροφή παραβόλου για χορήγηση άδειας διαμονής, ως αχρεωστίως καταβληθέντος. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η διοίκηση ευθύνεται για την καταβολή σημαντικά υψηλότερου παραβόλου από αυτό που τελικά αντιστοιχεί στη χορηγούμενη άδεια διαμονής. Η άρνηση των υπηρεσιών αλλοδαπών να επιστρέψουν το παράβολο που καταβλήθηκε για άδεια αόριστης διάρκειας, στις περιπτώσεις που τελικά χορηγήθηκε διετής άδεια, προκάλεσε την παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη. Ύστερα από αυτή, το ΥΠΕΣΔΔΑ δέχθηκε ότι σε τέτοιες περιπτώσεις το αχρεωστίως καταβληθέν παράβολο των 900 ευρώ κρατείται μεν, συνηπολογίζεται δε κατά τις επόμενες καταθέσεις για ανανέωση της άδειας του ενδιαφερομένου. Ωστόσο, η σχετική ρύθμιση δεν επιλύει το πρόβλημα ότι κρατείται αναντίστοιχα υψηλό προς τη χορηγούμενη άδεια διαμονής παράβολο.

2.8.1.3 Ζητήματα απελάσεων – Εθνικός Κατάλογος Ανεπιθυμητών

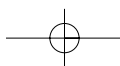
Ιδιαίτερα προβληματική είναι η έκδοση διαδοχικών αποφάσεων απελάσεως για το ίδιο πρόσωπο. Προτάθηκε από τον Συνήγορο του Πολίτη να πάψει αυτή η πρακτική και μόνο κατ' εξαίρεση, εφόσον η απέλαση καθίσταται εφικτή, να συλλαμβάνεται και να κρατείται εκ νέου το ίδιο πρόσωπο, προς εκτέλεση παλαιότερης απόφασης απελάσεως. Αναφορικά όμως με τον χρόνο κράτησης, αυτός θα πρέπει να διέπεται από τις εγγυήσεις του άρθρου 6 του Συντάγματος (κράτηση και απομάκρυνση του αλλοδαπού από τη χώρα μέσα σε τέσσερις ημέρες, με δυνατότητα παράτασης για δύο ακόμη ημέρες αν συντρέχουν λόγοι ανωτέρας βίας). Σχετικά με τα παραπάνω θέματα υποβλήθηκε πόρισμα στον αρμόδιο Υπουργό Δημόσιας Τάξης.

Με το θέμα των απελάσεων σχετίζεται άμεσα και το ζήτημα της εγγραφής αλλοδαπών στον Εθνικό Κατάλογο Ανεπιθυμητών (ΕΚΑΝΑ). Όπως διαπιστώνεται, συνήθως η εγγραφή στον ΕΚΑΝΑ διενεργείται με βάση τη δίωξη του αλλοδαπού, ακόμη και όταν η τελεσίδικη απόφαση του δικαστηρίου είναι αθωωτική εν όλω ή εν μέρει (υποθέσεις 7380/2006, 8709/2006). Άλλες περιπτώσεις αφορούν στην έκδοση απόφασης απελάσεως και εγγραφής στον ΕΚΑΝΑ εξαιτίας εσφαλμένης εκτίμησης της διοίκησης σχετικά με τη νομιμότητα της διαμονής του αλλοδαπού στη χώρα. Τέλος, συνέχισε να απασχολεί τον Συνήγορο του Πολίτη το ζήτημα της άρνησης να διαγραφούν από τον ΕΚΑΝΑ οι αλλοδαποί εις βάρος των οποίων έχει εκδοθεί δικαστική απέλαση για παράνομη είσοδο, διαμονή και εργασία (*Ετήσια έκθεση 2005*, σ. 64).

Επισημαίνεται ότι αρκετές υποθέσεις είχαν τελικά θετική έκβαση ύστερα από την καλή συνεργασία της Αρχής με το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης. Ωστόσο, αναφορικά με τη διαγραφή από τον ΕΚΑΝΑ τουλάχιστον των αλλοδαπών εκείνων για τους οποίους η δικαστική απέλαση τελικά ανεστάλη, είτε με βάση το άρθρο 99, παράγρ. 5 του ΠΚ είτε με βάση το άρθρο 565 κ.ε. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, το πρόβλημα δεν έχει ακόμη επιλυθεί. Εξάλλου, το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, μετά και τη σύμφωνη γνώμη του ΥΠΕΣΔΔΑ, απάντησε ότι δεν διαγράφονται αυτοδικαίως από τον ΕΚΑΝΑ οι αλλοδαποί που είχαν εγγραφεί σε αυτόν ύστερα από δικαστική απέλαση για παράνομη είσοδο, έξοδο, εργασία και διαμονή στη χώρα (άρθρο 91 του Ν. 3386/2005), αποφεύγοντας ωστόσο να λάβει θέση για το επίμαχο ζήτημα των δικαστικών απελάσεων, οι οποίες όμως έχουν δικαστικά ανασταλεί.

2.8.2 ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

Ως προς την προστασία των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων, η σημαντικότερη διακύβευση του 2006 συνέχισε να είναι η απρόσκοπτη πρόσβαση στις διαδικασίες για το άσυλο

και η αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματος στο άσυλο. Επίπλιν βελτιώσεις μέσα στο 2006 με την αύξηση του αριθμού των διενεργούμενων συνεντεύξεων ανά ημέρα, χάρη στην εγκατάσταση προηγμένης τεχνολογίας για τη λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων και στην κατ' εξαίρεση απασχόληση επιπλέον αστυνομικού προσωπικού. Εν τούτοις, ο στόχος της παραλαβής όλων των αιτημάτων ασύλου, προκειμένου να τηρηθούν οι εθνικές και διεθνείς έννομες υποχρεώσεις της χώρας, δεν έχει ακόμη επιτευχθεί. Ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί ότι η συνέχιση της παραλαβής αιτημάτων χωρίς να υπάρχει πρακτικά δυνατότητα εξέτασής τους ουσιαστικά υπονομεύει τον πυρήνα της παροχής προστασίας στους πρόσφυγες ή τους αιτούντες άσυλο στη χώρα μας. Επίσης, κρίνει ότι η παραλαβή των αιτημάτων χωρίς τη συνέχιση της διαδικασίας εξέτασης των αιτημάτων μόνο προσωρινά μπορεί να είναι ανεκτή και εφόσον αποδεδειγμένα λαμβάνονται μέτρα για την επίτευξη των εκκρεμοτήτων.

Η αποτελεσματική πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου προβλημάτισε την Αρχή και στην περίπτωση εκείνων των αιτούντων οι οποίοι επέλεξαν να παραιτηθούν από το αίτημα ασύλου και να ενταχθούν στο πρόγραμμα νομιμοποίησης των οικονομικών μεταναστών (Ν. 3386/2005). Ωστόσο, λόγω ανεπαρκούς ενημέρωσης σχετικά με τα απαιτούμενα δικαιολογητικά δεν πέτυχαν τελικά την ένταξή τους σε αυτό. Ο Συνήγορος του Πολίτη επισήμανε ότι νέα αιτήματα ασύλου εκ μέρους των ενδιαφερομένων θα έπρεπε να γίνουν δεκτά, σύμφωνα με τον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, εφόσον πληρούνται οι τυπικές και ουσιαστικές προϋποθέσεις για την υποβολή τους. Λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις της Αρχής, η Διεύθυνση Αλλοδαπών του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης εξέδωσε οδηγία, βάσει της οποίας όλα τα σχετικά αιτήματα θα παραλαμβάνονται εκ νέου και η εξέτασή τους θα συνεχίζεται από το στάδιο όπου βρισκόνταν προτού οι ενδιαφερόμενοι παραιτηθούν από το αίτημα ασύλου.

Τέλος, η ίδια διεύθυνση του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, συνεχίζοντας την παράδοση διαβούλευσης με τον Συνήγορο του Πολίτη, ζήτησε τα σχόλια της Αρχής επί σχεδίου προεδρικού διατάγματος, προκειμένου να ενσωματωθεί η Οδηγία 9/2003/ΕΚ σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο. Οι προτάσεις που διατύπωσε ο Συνήγορος του Πολίτη έγιναν εξ ολοκλήρου δεκτές (βλ. παρακάτω κεφ. 6).

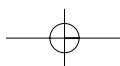
2.9 ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

2.9.1 ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΕ ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Το ζήτημα της προσήκουσας συμμόρφωσης δημόσιων φορέων με δικαστικές αποφάσεις απασχόλησε εκ νέου τον Συνήγορο του Πολίτη (*Ετήσια έκθεση 2004*, σ. 101–103). Οι πολίτες που απευθύνθηκαν στην Αρχή ενημερώθηκαν κατ' αρχάς σχετικά με τη δυνατότητα προσφυγής τους στα οικεία τριμελή συμβούλια των ανώτατων δικαστηρίων, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του Ν. 3068/2002. Παράλληλα, διερευνήθηκαν αυτοτελώς υποθέσεις πλημμελούς συμμόρφωσης στις περιπτώσεις που για διάφορους λόγους οι αναφερόμενοι δεν προσέφυγαν στα προαναφερθέντα συμβούλια (υποθέσεις 2489/2006, 5488/2005).

2.9.2 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Το ζήτημα της εν γένει πρόσβασης των πολιτών στην αποτελεσματική δικαστική προστασία επίσης αποτέλεσε πεδίο παρέμβασης του Συνηγόρου του Πολίτη. Πολίτες που δικαιούνται νομική βοήθεια κατά τις διατάξεις του Ν. 3226/2004 αδυνατούν να έχουν νομική εκπροσώπηση σε δίκες, διότι δικηγόροι που διορίζονται στη συνέχεια παραιτούνται. Τόσο το αρμόδιο τμήμα του πρωτοδικείου όσο και ο οικείος δικηγορικός σύλλογος δηλώνουν αδυναμία να παρέμβουν, επειδή η παραίτηση γίνεται με επίκληση προσωπικών λόγων

ή φόρτου εργασίας από τους διοριζόμενους δικηγόρους. Επισημάνθηκε, λοιπόν, προς τους εμπλεκόμενους φορείς και τον αρμόδιο υπουργό ότι, εάν ο πολίτης στερείται εν τοις πράγμασι του δικαιώματος παροχής νομικής βοήθειας, φαλκιδεύεται ο σκοπός του Ν. 3226/2004 και οι σχετικές του διατάξεις περιέρχονται σε οιονεί αχρησία. Η συνεργασία με τον Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών στο ζήτημα του σχεδιασμού αξιόπιστου μηχανισμού εξυπηρέτησης τέτοιων αναγκών σε νομικές υπηρεσίες θα αποτελέσει βασικό πεδίο δράσης του Συνηγόρου του Πολίτη για το προσεχές έτος (υπόθεση 15788/2005).

3. ΕΙΔΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

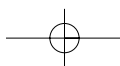
3.1 ΕΚΚΟΣΜΙΚΕΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

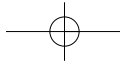
Όπως έχει επισημανθεί και παλαιότερα (*Επίσημα έκθεση 1999*, σ. 60), πολλά από τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η θρησκευτική ελευθερία στην Ελλάδα «οφείλονται σε αγκυλώσεις και παρανοήσεις της δημόσιας διοίκησης ... ως προς τη θρησκευτική ουδετερότητα του κράτους. Ενώ το νομικό γεγονός της 'επικρατούσης θρησκείας' ουδόλως αποκλείει την πλήρη προστασία της θρησκευτικής ελευθερίας». Η συσσωρευμένη εμπειρία του Συνηγόρου του Πολίτη τού επιτρέπει πλέον τον συσχετισμό σποραδικών διαπιστώσεων από πεδία της ανθρώπινης δράσης και διοικητικούς τομείς της καθημερινότητας όλων των πολιτών, ανεξαρτήτως θρησκευόμενου, που πιστοποιούν τέτοιες παρανοήσεις και αγκυλώσεις του κράτους. Οι συνέπειές τους ακολουθούν πολλούς Έλληνες, στην κυριολεξία, από τη γέννησή τους μέχρι τον τάφο.

Κοινό σημείο των περιπτώσιολογικών αυτών διαπιστώσεων αποτελεί η εξής γενική παρατήρηση: Σε μακρά σειρά πεδίων ευρύτερης ανθρώπινης και διοικητικής δραστηριότητας, ο μεν νομοθέτης, συντακτικός και κοινός, έχει από δεκαετίες προβεί σε επιλογές πλήρους εκκοσμίκευσης, πλην όμως η διοίκηση, είτε εγκλωβισμένη σε εγγενή αδράνεια είτε ακολουθώντας αντίστοιχες προκαταλήψεις της κοινωνίας ή θυλάκων της, διατηρεί ενεργώς τα κατάλοιπα της ιερατικής εξουσίας, παρά τη συνταγματική ή νομοθετική τους κατάργηση. Στα ενδεικτικά παραδείγματα που ακολουθούν, ενιαία είναι η εντύπωση του «παραδοσιακού» και του «αυτονόμου»: Ανέκαθεν οι Έλληνες αποκτούσαν όνομα με τη βάπτισμα, οι ιερείς συνέπρατταν στην εκπαιδευτική διαδικασία, από το μάθημα των θρησκευτικών απαλλάσσονταν μόνον οι δεδλωμένοι ετερόδοξοι, τα ενοριακά κοιμητήρια διοικούσαν από τους επιτρόπους των αντίστοιχων ναών. Το γεγονός ότι κάποια από αυτά τα δεδομένα όχι απλώς αμφισβητούνται, αλλά έχουν και πανηγυρικά καταργηθεί, δεν είναι πάντοτε γνωστό σε όλους. Θα όφειλε όμως να είναι γνωστό στη διοίκηση, η δε διαίωσιση της μιας ή της άλλης νομικής πλάνης προξενεί πρακτικά προβλήματα κόμη και στη θρησκευούσα πλειονότητα. Όταν ο νομοθέτης έχει προβεί σε κάποιες σαφείς και αδιαμφισβήτητες επιλογές εκκοσμίκευσης, οι παρατηρούμενες καθυστερήσεις στην υλοποίηση των επιλογών αυτών από τη διοίκηση θα έπρεπε, πρωτίστως, να δυσχεραστούν όσους πιστούς πασχίζουν καλοπροαίρετα για τη διατήρηση και την ενίσχυση της σημαντικής θέσης που κατέχει η θρησκεία στην ελληνική κοινωνία.

3.1.1 ΟΝΟΜΑΤΟΔΟΣΙΑ ΚΑΙ ΒΑΠΤΙΣΗ

Η σύγχυση μεταξύ ονοματοδοσίας και βάπτισμας, αντικείμενο συχνών αναφορών γονέων, αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα προσκόλλησης των κοινωνικών αντιλήψεων, υπό την αδράνεια της διοίκησης, σε δεδομένα τα οποία ο νομοθέτης έχει από δεκαετίες μεταβάλει. Σε μια περίπτωση, γονείς που προσήλθαν στο Ληξιαρχείο Αμαρουσίου για να προ-

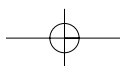
βούν σε δήλωση ονοματοδοσίας του ήδη βαπτισθέντος τέκνου τους πληροφορήθηκαν ότι, κατά την άποψη του ληξιαρχείου, όταν το τέκνο έχει ήδη βαπτιστεί δεν γίνεται δεκτή δήλωση ονοματοδοσίας παρά μόνο ληξιαρχική εγγραφή της βάπτισης. Έτσι, οι γονείς αναγκάστηκαν να προβούν σε δήλωση βάπτισης, χωρίς τούτο να αποτελεί την αρχική τους πρόθεση (υπόθεση 20169/2005). Σε άλλη περίπτωση, πατέρας προέβη στη βάπτισμα του τέκνου ερήμην της μητέρας και δήλωσε τη βάπτισμα στο Ληξιαρχείο Καρδίτσας, το οποίο ενέγραψε ως όνομα του παιδιού εκείνο που αναγραφόταν στη δήλωση βάπτισης, χωρίς όμως να έχει συναινέσει σε αυτό η μητέρα του. Όταν εκείνη πληροφορήθηκε το γεγονός και εκδήλωσε τη διαφωνία της προς το δηλωθέν όνομα, της υποδείχθηκε ως μόνη διέξοδος η προσφυγή στη δικαιοσύνη (υπόθεση 60/2006). Και στις δύο παραπάνω περιπτώσεις, τα αντίστοιχα ληξιαρχεία επιβεβαίωσαν τα περιστατικά όπως ακριβώς είχαν καταγγελλεί και επέμειναν στη νομιμότητα των ενεργειών τους. Τέλος, συχνά διαπιστώνεται αβεβαιότητα των υπηρεσιών ως προς τον υποχρεωτικό χαρακτήρα της ονοματοδοσίας και τη διάκρισή της από τη βάπτισμα. Μάλιστα, την αβεβαιότητα αυτή συχνά επιτείνει και το ίδιο το ΥΠΕΣΔΔΑ, όταν δέχεται ότι ένα παιδί είναι δυνατόν να παραμείνει επ' αόριστον αβάπτισμα και χωρίς ληξιαρχική ή δημοτολογική εγγραφή ονόματος (υπόθεση 5782/2006).

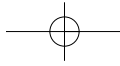
Ωστόσο, σύμφωνα με τα άρθρα 25–26 του Ν. 344/1976, οι ληξιαρχικές εγγραφές ονοματοδοσίας και βάπτισης είναι εντελώς ανεξάρτητες και άσχετες μεταξύ τους. Η ονοματοδοσία αποτελεί την αποκλειστική διαδικασία κτήσης ονόματος νεογνού, απαιτείται ακόμη και αν έχει ήδη δηλωθεί (ή ταυτόχρονα δηλώνεται) βάπτισμα και προϋποθέτει δήλωση και των δύο γονέων ή εξουσιοδότηση σε περίπτωση που κάποιος από τους δύο αδυνατεί να παραστεί. Αντίθετα, η δήλωση βάπτισης έχει αποκλειστικό σκοπό την αναγραφή θρησκευόμενου και ουδόλως επιδρά στο ήδη δηλωθέν ή ταυτόχρονα δηλούμενο όνομα και μπορεί να γίνει χωρίς εξουσιοδότηση του απόντος γονέα ή ακόμη και με πρωτοβουλία άλλων προσώπων. Η επικρατούσα αντίληψη ότι σε ονοματοδοσία προβαίνουν μόνον όσοι δεν προτίθενται να τελέσουν βάπτισμα ή ότι όταν έχει τελεστεί βάπτισμα περιττεύει η ονοματοδοσία, όχι μόνο δεν είναι σύμφωνη με τις παραπάνω διατάξεις, αλλά επιπλέον έχει ως αποτέλεσμα τον εξαναγκασμό πολιτών σε ακούσια ληξιαρχική καταγραφή θρησκευόμενου, δηλαδή ένα ενδεχόμενο σαφώς αντίθετο στο Σύνταγμα (αποφάσεις 2279–2286/2001 του ΣτΕ). Τέτοιος εξαναγκασμός ανακύπτει όταν η διοίκηση, προβάλλοντας μη νόμιμα προσκόμματα ή παρέχοντας ανακριβείς πληροφορίες ως προς τη νομική φύση των επίμαχων ληξιαρχικών εγγραφών, εκμαιεύει δηλώσεις βάπτισης από γονείς οι οποίοι αρχικά σκόπευαν να προβούν μόνο σε ονοματοδοσία.

Συνεκτιμώντας την τρέχουσα διοικητική πρακτική και την έλλειψη σαφών οδηγιών, ο Συνήγορος του Πολίτη κατέληξε στη διαπίστωση ευρύτερου προβλήματος και συνέστησε στο ΥΠΕΣΔΔΑ την παροχή οδηγιών προς τα ληξιαρχεία. Προκειμένου να εξετάσει το ενδεχόμενο ειδικής εγκυκλίου, το υπουργείο παρήγγειλε γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (ΝΣΚ), η οποία εκδόθηκε τον Οκτώβριο του 2006 και συμφωνεί απόλυτα με τις θέσεις της Αρχής.

3.1.2 ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η αδυναμία προσαρμογής της διοίκησης σε στοιχειώδεις παραδοχές του σύγχρονου κοινοτικού κράτους εμφανίζεται ιδιαίτερα έντονη στο πεδίο της εκπαίδευσης, λόγω μακροχρόνιου εθισμού στην αντίληψη ότι η θρησκευτική εκπαίδευση αποτελεί πεδίο συναρμοδιότητας των πολιτειακών και εκκλησιαστικών αρχών. Έχοντας αντιμετωπίσει συναφή φαινόμενα σε όλη τη διάρκεια της λειτουργίας του (ετήσιες εκθέσεις 2001, σ. 102· 2002, σ. 98·

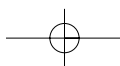
2005, σ. 56), ο Συνήγορος του Πολίτη παρατηρεί ότι η τάση εμφάνισης του προβλήματος δεν μειώνεται. Στις παρεμβάσεις του όμως λαμβάνει πάντοτε υπόψη το γεγονός ότι τα ακανθώδη αυτά θέματα άπτονται διάχυτων και παραδεδομένων αντιλήψεων, η αμφισβήτηση των οποίων, εφόσον κριθεί αναγκαία εν όψει των συγχρόνων αξιώσεων του κράτους δικαίου, δεν μπορεί παρά να εκτυλίσσεται με κοινωνική υπευθυνότητα και προσοχή.

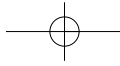
Ιδιαίτερη δημοσιότητα προσέλαβε, εκ του αποτελέσματός της, η παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη ύστερα από αναφορά με θέμα τη διενέργεια εξομολόγησης μέσα σε σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της Αιτωλοακαρνανίας. Συνεκτιμώντας τους συνταγματικούς σκοπούς της εκπαίδευσης, ο Συνήγορος του Πολίτη επισήμανε ότι η επίδραση στην ανάπτυξη της θρησκευτικής συνείδησης είναι θεμιτή, μόνον όταν σέβεται την προσωπικότητα του μαθητή και ευνοεί τη διάπλασή του σε «ελεύθερο και υπεύθυνο πολίτη» (άρθρο 16, παράγρ. 1 του Συντάγματος), όταν δηλαδή αφήνει στον μαθητή τη δυνατότητα ενσυνείδητης και έμπρακτης αποδοχής των δογματικών επιταγών. Αντίθετα, η συμμετοχή σε μυστηριακές πράξεις προϋποθέτει την ενεργό ψυχική συμμετοχή και έκθεση του υποκειμένου, υπερβαίνει την παροχή γνώσεων και προσλαμβάνει διαστάσεις ελέγχου και επαλήθευσης της αποδοχής ή της πιστής τήρησης του δόγματος. Ακόμη και αν η όλη διαδικασία εμφανίζεται ως προαιρετική, η πρόσκληση ιερέων σε χώρους σχολείων για τέλεση εξομολόγησης μέσα στο σχολικό κτίριο και ωράριο μπορεί να έχει ως συνέπεια τη δημιουργία μιας οιονεί υποχρέωσης, δεδομένων της προηγηθείσας έγκρισης από τη διεύθυνση του σχολείου και της συναισθηματικής ανάγκης του μαθητή για ανεπιφύλακτη συμμετοχή στη σχολική κοινότητα. Πέρα από το ζήτημα της αποτελεσματικής προστασίας των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων που ενδεχομένως τίθεται, ακόμη πιο σημαντική εδώ είναι η θεσμική ανάγκη να μην αποτελεί το σχολείο μηχανισμό εδραίωσης της επιλογής θρησκευματος από κάποιον άλλο εις βάρος της δυνατότητας του κάθε φορέα της θρησκευτικής ελευθερίας να προβεί ενηλικιωνόμενος στην επιλογή αυτή ο ίδιος για λογαριασμό του. Αλλά και από την ομολογιακή σκοπιά, η εξομολόγηση είναι υπερβολικά σοβαρή υπόθεση για όσους συμμετέχουν, ώστε αφενός να τελείται με τους όρους ιδιωτικότητας που αρμόζουν και αφετέρου με πνευματικό της προσωπικής επιλογής του ενδιαφερομένου.

Ανταποκρινόμενο στις παραπάνω επισημάνσεις, το ΥΠΕΠΘ εξέδωσε εγκύκλιο σύμφωνα με την οποία «η τέλεση του μυστηρίου της εξομολόγησης ... δεν αποτελεί μέρος της γνωστικής διαδικασίας ούτε ξεχωριστή δραστηριότητα που υπάγεται στο μάθημα των θρησκευτικών ... προϋποθέτει διακριτικότητα, ήρεμο περιβάλλον και κατάλληλη ψυχική προετοιμασία ... απαιτεί την εκούσια και συνειδητή προσέλευση του μαθητή ... δεν μπορεί να τελείται μέσα στις σχολικές μονάδες» (υπόθεση 2141/2005).

Εξίσου εποικοδομητική αποδείχθηκε η παρέμβαση ύστερα από αναφορά θρησκευτικής κοινότητας, η οποία διαμαρτυρόταν για τον τρόπο με το οποίο παρουσιάζεται το δόγμα της στο βιβλίο θρησκευτικών της Α' τάξης του ενιαίου λυκείου. Ο Συνήγορος του Πολίτη επισήμανε ότι η πολιτειακή εκπαίδευση οφείλει να σέβεται τις γνωστές θρησκείες και να απέχει από ενέργειες που προσβάλλουν την αξία, την τιμή και την προσωπικότητα των πιστών τους. Ανταποκρινόμενο, το ΥΠΕΠΘ ζήτησε την επανεξέταση του επίμαχου εγχειριδίου, το δε Παιδαγωγικό Ινστιτούτο στη σχετική εισήγησή του εντόπισε συγκεκριμένα σημεία που πρέπει να τροποποιηθούν προκειμένου να εξασφαλιστεί ο «επιστημονικός, κριτικός, πλουραλιστικός τρόπος» διδασκαλίας του μαθήματος (υπόθεση 2908/2005).

Αντίθετα, δεν απέβη το ίδιο αποτελεσματικά η παρέμβαση της Αρχής ύστερα από αναφορά γονέων σχετικά με τις προϋποθέσεις απαλλαγής από το μάθημα των θρησκευτικών. Σχολιάζοντας την εγκύκλιο του ΥΠΕΠΘ, σύμφωνα με την οποία «η απαλλαγή πρέπει να

στηρίζεται σε δήλωση του μαθητή ... ότι δεν είναι Χριστιανός Ορθόδοξος», ο Συνήγορος του Πολίτη επισήμανε ότι η θρησκευτική ελευθερία περιλαμβάνει και τη δυνατότητα αποχής από τη σχολική θρησκευτική εκπαίδευση. Η απαλλαγή από το μάθημα των θρησκευτικών δεν μπορεί να συνοδεύεται από αξίωση αποκάλυψης, έστω και αρνητικής, των θρησκευτικών πεποιθήσεων του μαθητή. Το σχολείο θα μπορούσε να αρκείται σε δήλωση των γονέων ότι απλώς επιθυμούν την απαλλαγή του μαθητή από το μάθημα των θρησκευτικών. Ωστόσο το υπουργείο, επικαλούμενο «γενικότερες επιπτώσεις ... π.χ. αιτήματα απαλλαγής αλλοδαπών μαθητών από το μάθημα της Ιστορίας», δεν συμμορφώθηκε ούτε καν προς την ταυτόσημη (αρ. 77Α/2002) απόφαση της ΑΠΔΠΧ (υπόθεση 19905/2004).

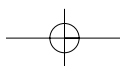
3.1.3 ΕΝΟΡΙΑΚΑ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΑ

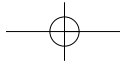
Λιγότερο συχνό αλλά εξαιρετικά γλαφυρό παράδειγμα προσκόλλησης θυλάκων της διοίκησης σε παραδοσιακές ρυθμίσεις ή συνήθειες, παρά την από μακρού χρόνου νομοθετική κατάργησή τους αποτελεί η τύχη των παλαιών ενοριακών κοιμητηρίων. Αντίθετα, όσον αφορά στα δημοτικά κοιμητήρια φαίνεται να έχουν εξαλειφθεί τα φαινόμενα σύγχυσης μεταξύ κοσμικού και θρησκευτικού στοιχείου και αποκλεισμού ή απαξίωσης ετερόδοξων νεκρών (*Ετήσια έκθεση 1999*, σ. 61–62).

Δικαιούχος οικογενειακού τάφου σε κοιμητήριο των Πατρών απευθύνθηκε στον Δήμο Πατρέων για ζήτημα σχετικό με τη χρήση και την κατάσταση του τάφου του. Έλαβε όμως την απάντηση ότι το κοιμητήριο αυτό «δεν ανήκει στον Δήμο, είναι ενοριακό και την διαχείρισή του έχει ο εκεί Ναός Αγίας Τριάδος». Απαντώντας στον Συνήγορο του Πολίτη, ο δήμος επέμεινε ότι «το συγκεκριμένο κοιμητήριο, καθώς και πλειάδα άλλων ... ανήκουν και διοικούνται από τα οικεία εκκλησιαστικά τους όργανα με προϊσταμένη Αρχή την Ιερά Μητρόπολη Πατρών», επικαλούμενος την «από παλαιωτάτων χρόνων» αναρμοδιότητά του και το άρθρο 8 του ΑΝ 987/1946.

Ωστόσο, η εφαρμογή της παλαιάς εκείνης διάταξης για ενεργά κοιμητήρια έχει καταργηθεί με αλληπάλληλες νεότερες διατάξεις (άρθρο 1, παράγρ. 1 του ΑΝ 582/1968, άρθρο 52, παράγρ. 3 του Ν. 1416/1984, άρθρο 24, παράγρ. 1α του ΠΔ 410/1995), όπως ρητά δέχονται η νομολογία (αποφάσεις ΣτΕ 4849–4850/1997) και το ΝΣΚ (γνωμοδότηση 316/1995: «η διοίκηση και διαχείριση όλων των νεκροταφείων που βρίσκονται σε λειτουργία, συμπεριλαμβανομένων και των ιδρυθέντων υπό εκκλησιαστικών νομικών προσώπων, ανήκει στους οικείους δήμους ... εξαιρούνται της αρμοδιότητας των δήμων τα μη λειτουργούντα πλέον εκκλησιαστικά κοιμητήρια, καθώς και οι μεμονωμένοι τάφοι σε περιβόλους ενοριακών ναών»). Μάλιστα, ύστερα από αίτημα του ενδιαφερομένου, η ίδια η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος αποδέχθηκε εγγράφως ότι «η διοίκηση και διαχείριση των ταφικών χώρων και εν γένει παραρτημάτων ανήκει αποκλειστικώς εις την αρμοδιότητα των Δήμων», γεγονός που ευλόγως κινεί τις πλέον τολμηρές υπόνοιες για το αν οι διοικούντες το κοιμητήριο έχουν καν την παραμικρή σχέση με την επιχώρια μητρόπολη.

Εξαιτίας της επιμονής του δήμου ο Συνήγορος του Πολίτη απευθύνθηκε στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και στο ΥΠΕΣΔΔΑ, που αποδέχθηκαν μεν πλήρως τις απόψεις της Αρχής, δεν προέβησαν όμως σε αποτελεσματικές οχλήσεις προς τον δήμο προκειμένου να μεταβάλει την πρακτική του. Ιδιαίτερα μάλιστα η Περιφέρεια εμφανίζεται να εξαρτά την εφαρμογή των παραπάνω διατάξεων από τη λήψη σχετικής απόφασης του δημοτικού συμβουλίου, κάτι που δεν είναι αναγκαίο σύμφωνα με τον νόμο. Έτσι, μέχρι στιγμής, ο Συνήγορος του Πολίτη και ο ενδιαφερόμενος δικαιούχος του οικογενειακού τάφου εξασφάλισαν εγγράφως την απόλυτη ομοφωνία όλων των ελεγκτικών και εποπτικών αρχών

ως προς τον παράνομο χαρακτήρα της σημερινής κατάστασης. Πλιν όμως, όπως και ο Δήμος Πατρέων συνομολογεί, «πλειάδα κοιμητηρίων εντός των διοικητικών ορίων του» παραμένει, κατά παράβαση ακόμη και ποινικών διατάξεων (άρθρα 426 και 443 του ΠΚ, άρθρο 2, παράγρ. 3 του ΑΝ 582/1968), υπό την ανεξέλεγκτη διαχειριστική εξουσία ιδιωτών (υπόθεση 11341/2005).

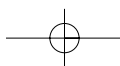
3.2 ΣΤΡΑΤΕΥΣΗ

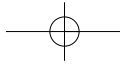
Ύστερα από την έναρξη εφαρμογής του Ν. 3421/2005, τον Συνήγορο του Πολίτη απασχόλησαν θέματα που αφορούν κυρίως στην αναβολή κατάταξης και στην υπαγωγή στρατευμένων στους υπόχρεους μειωμένης θητείας· επίσης, ερμηνευτικά ζητήματα σχετικά με τις μεταβατικές διατάξεις του νόμου, αλλά και ο προσδιορισμός κρίσιμων εννοιών για την εφαρμογή των κείμενων διατάξεων, όπως για παράδειγμα του νέου ορισμού για τους μονίμους κατοίκους εξωτερικού. Από τη διερεύνηση σχετικών αναφορών έχει διαπιστωθεί η συστηματική τάση των αρμόδιων αρχών να συρρικνώνουν το ρυθμιστικό πεδίο των διατάξεων της κείμενης νομοθεσίας, επιλέγοντας κατά κανόνα ερμηνευτικές εκδοχές ή πρακτικές που δυσχεραίνουν την αξιοποίηση των διατάξεων της στρατολογικής νομοθεσίας από τους ενδιαφερομένους. Η αιτιολογία που συνήθως προβάλλεται συνδέεται με τον εξαιρετικό χαρακτήρα των ευεργετικών στρατολογικών ρυθμίσεων απέναντι στη συνταγματικώς επιβαλλόμενη υποχρέωση καθολικής στράτευσης. Χωρίς να υποτιμάται η αξία του επιχειρήματος, δεν θα πρέπει να παραγνωρίζεται η σημασία και η σοβαρότητα των λόγων που δικαιολογούν ή επιβάλλουν τη θέσπιση των εκάστοτε ευεργετικών διατάξεων, ιδίως όταν συνδέονται με την ικανότητα να απολαύει κανείς των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

3.2.1 ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ

Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει αντιμετωπίσει τη συστηματική άρνηση των στρατολογικών γραφείων να ερμηνεύσουν τις διατάξεις περί μειωμένης θητείας προς την κατεύθυνση που επιφυλάσσει ευνοϊκότερη ρύθμιση για τον ενδιαφερόμενο. Χαρακτηριστική είναι η πρακτική που ακολουθούν τα στρατολογικά γραφεία όταν διαπιστώνεται ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 7, παράγρ. 1α, περίπτ. 2 του Ν. 3421/2005 περί μειωμένης στρατιωτικής υποχρέωσης εξαμηνιαίας διάρκειας. Σύμφωνα με τη διάταξη, η δυνατότητα αυτή αναγνωρίζεται στους οπλίτες των οποίων «και οι δύο γονείς είναι ανίκανοι για κάθε εργασία ή έχουν πεθάνει». Έτσι, θα ήταν εύλογο και απόλυτα δικαιολογημένο να μπορούν να κάνουν χρήση της παραπάνω διάταξης στρατεύσιμοι οι οποίοι ταυτόχρονα είναι τέκνα θανόντος γονέα και των οποίων ο εν ζωή γονέας είναι ανίκανος για κάθε εργασία. Ωστόσο, τα στρατολογικά γραφεία απορρίπτουν τα σχετικά αιτήματα με την αιτιολογία ότι η υπαγωγή αυτή δεν προβλέπεται ρητά στη διάταξη.

Η απουσία ρητής πρόβλεψης φαίνεται να σχετίζεται περισσότερο με την ακούσια παράλειψη ή την αδυναμία του νομοθέτη να προβλέψει τη συγκεκριμένη περίπτωση, παρά με την εκούσια επιδίωξη αποκλεισμού των υπόχρεων αυτής της κατηγορίας από την ευεργετική διάταξη περί μειωμένης εξαμηνιαίας θητείας. Είναι προφανές ότι εκείνο που επιδίωξε ο νομοθέτης με την υπαγωγή στις διατάξεις περί εξαμηνιαίας θητείας των υπόχρεων που έχουν χάσει και τους δύο τους γονείς ή των οποίων οι γονείς βρίσκονται μεν εν ζωή, αλλά είναι ανίκανοι για κάθε εργασία, είναι να διευκολύνει την εκπλήρωση της στρατιωτικής τους θητείας, λαμβανομένων υπόψη των δυσχερειών και των ιδιαιτεροτήτων που εμφανίζει η εν λόγω οικογενειακή κατάσταση και οι κοινωνικές και οικονομικές της συνέπειες.

Ο επιδιωκόμενος σκοπός όπως προαναφέρθηκε δεν διαφοροποιείται στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο υπόχρεος είναι τέκνο θανόντος γονέα και ταυτόχρονα ο εν ζώή γονέας του είναι ανίκανος για κάθε εργασία. Επιπλέον, οι προϋποθέσεις που ο ενδιαφερόμενος συγκεντρώνει σε αυτή την περίπτωση προσομοιάζουν περισσότερο και εμφανίζουν μεγαλύτερη εσωτερική συνοχή και αλληλουχία με τις «επαχθέστερες» προϋποθέσεις που προβλέπονται στη διάταξη του άρθρου 7, παράγρ. 1α, περίπτ. 2 του Ν. 3421/2005, παρά με εκείνες που απαριθμούνται μεμονωμένα στην παράγρ. 1β, περίπτ. 3 και 4 του ίδιου άρθρου περί υπαγωγής στους υπόχρεους εννεάμηνης θητείας. Παρά τις επίμονες προσπάθειες του Συνηγόρου του Πολίτη, τόσο τα αρμόδια στρατολογικά γραφεία όσο και η Διεύθυνση Στρατολογικού του ΓΕΕΘΑ εμμένουν στην άποψή τους για κατάταξη των αναφερομένων στους υπόχρεους μειωμένης θητείας εννεάμηνης διάρκειας. Δηλαδή διαπιστώνουν μόνο τον θάνατο ή την ανικανότητα προς εργασία του ενός γονέα και αγνοούν την ανικανότητα προς εργασία ή τον θάνατο του άλλου γονέα.

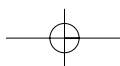
Αντίστοιχη ανελαστικότητα και κατ' αρχάς απροθυμία για την εφαρμογή της ευνοϊκότερης ρύθμισης για τον οπλίτη ή τον στρατεύσιμο παρατηρείται και σε περιπτώσεις για τις οποίες μπορούν να εφαρμοστούν μεταβατικές διατάξεις περί μειωμένης θητείας. Είναι ενδεικτική η περίπτωση εξέτασης αιτήματος ομογενούς από την Αλβανία, ο οποίος κατετάγη στις ένοπλες δυνάμεις και υπέβαλε αίτημα υπαγωγής στους υπόχρεους μειωμένης θητείας εξάμηνης διάρκειας ως ομογενής προερχόμενος από χώρα του τέως ανατολικού συνασπισμού. Αρχικά, το αρμόδιο στρατολογικό γραφείο αρνήθηκε την υπαγωγή του, επικαλούμενο την ισχύουσα νομοθεσία και ειδικότερα σχετική υπουργική απόφαση που εξαιρεί πλέον τους ομογενείς από την Αλβανία από τη δυνατότητα υπαγωγής στην οικεία διάταξη. Τελικά, η υπαγωγή κατέστη δυνατή μετά την παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη, αφού στην προκειμένη περίπτωση είχε εφαρμογή η μεταβατική διάταξη του άρθρου 73, παράγρ. 2 του Ν. 3421/2005, η οποία διατηρούσε το προηγούμενο καθεστώς υπαγωγής για όσους ομογενείς κατετάγησαν στις ένοπλες δυνάμεις μέσα στο 2006 (υποθέσεις 6396/2006, 9131/2006, 14632/2006).

3.2.2 Η ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΤΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΜΟΝΙΜΟΥ ΚΑΤΟΙΚΟΥ

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Η διερεύνηση σημαντικού αριθμού αναφορών (υποθέσεις 2884/2006, 3499/2006, 6164/2006, 6169/2006, 6240/2006, 6859/2006, 8646/2006, 13908/2006, 14946/2006, 15174/2006, 15379/2006) σχετικά με την υπαγωγή ενδιαφερομένων στις ρυθμίσεις περί μόνιμων κατοίκων εξωτερικού για στρατολογική χρήση αποδεικνύει ότι το ΓΕΕΘΑ αποπειράται, παριστάγοντας πρόσθετες ερμηνευτικές παραμέτρους, να συρρικνώσει το πεδίο ισχύος της νέας σχετικής διάταξης (άρθρο 25, παράγρ. 1 του Ν. 3421/2005) ήδη από την πρώτη στιγμή της εφαρμογής της.

Ειδικότερα, σε ό,τι αφορά την έννοια της επαετούς «βιοποριστικής εγκατάστασης», τα προξενεία, έπειτα από οδηγίες του ΓΕΕΘΑ, αξιώνουν απόδειξη συστηματικής άσκησης επαγγέλματος και προσκόμιση εργοδοτικών, ασφαλιστικών και φορολογικών βεβαιώσεων. Επιπροσθέτως, εξαιρούν και την απασχόληση υπό καθεστώς εξαρτημένης εργασίας στο πανεπιστήμιο, στο οποίο ταυτόχρονα φοιτούσε ο ενδιαφερόμενος. Εξίσου ανατιολόγητα ποικίλλει μεταξύ των προξενείων το κατώτερο όριο εισοδήματος το οποίο γίνεται δεκτό ως προϋπόθεση «βιοπορισμού». Αντίστοιχα, τα στρατολογικά γραφεία, παρά το γεγονός ότι δεν τους ανήκει η αρμοδιότητα αποτίμησης των ουσιαστικών προϋποθέσεων, αρνούνται να αποδεχθούν προξενικές βεβαιώσεις στις οποίες δεν αναγράφεται το είδος της εργασίας.

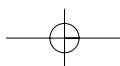
Επιπλέον, σε ό,τι αφορά την έννοια της ενδεκαετούς «κύριας εγκατάστασης», το ΓΕΕΘΑ αξιώνει πλήρη απόδειξη «σκοπού μονιμότητας» για όλη τη διάρκεια του κρίσιμου χρόνου, παραβλέποντας το γεγονός ότι η έννοια του «σκοπού μονιμότητας» κατά τον Αστικό Κώδικα (ΑΚ) έχει διαπλαστεί για χρήση σε καταστάσεις που είναι δυνατόν να αποδειχθούν στον παρόντα χρόνο, χωρίς ανάγκη αναδρομής στο παρελθόν. Η αξίωση πλήρους και αναδρομικής απόδειξης αντικειμενικών στοιχείων που συγκροτούν «σκοπό μονιμότητας» για ολόκληρη ενδεκαετία, και μάλιστα ευθύς εξαρχής για την πρώτη στιγμή της ενδεκαετίας, καθιστά τελικά τη σχετική διάταξη ανεφάρμοστη.

Έπειτα από επίμονες παρεμβάσεις, ο Συνήγορος του Πολίτη έχει μέχρι στιγμής κατορθώσει να πείσει τις στρατολογικές και προξενικές αρχές για μέρος μόνο των εισηγήσεών του. Έτσι, λόγω χάριν, εξασφάλισε την έκδοση διευκρινιστικής εγκυκλίου του ΓΕΕΘΑ ότι η φοιτητική ιδιότητα δεν είναι εξ ορισμού ασυμβίβαστη προς την ιδιότητα του μόνιμου κατοίκου εξωτερικού, όπως αρκετά προξενεία αρχικά ισχυρίζονταν. Επίσης, αναγνωρίστηκε ότι το προξενείο της τελευταίας εγκατάστασης είναι αρμόδιο για την πιστοποίηση του συνολικού χρόνου εγκατάστασης σε ενιαία βεβαίωση. Ωστόσο, στο μεγαλύτερο μέρος τους, τα προβλήματα αυτά παραμένουν αντικείμενο διαρκούς τριβής ανάμεσα στους στρατεύσιμους και τα προξενεία ή τα στρατολογικά γραφεία. Η διαφωνία αυτή επιτείνεται εξαιτίας της υπερβολικής ανελαστικότητας των τελευταίων σε ζητήματα διοικητικής διαδικασίας. Επισημαίνεται η άρνηση στρατολογικών γραφείων να αιτιολογήσουν εγγράφως την απόρριψη αιτήσεων, με τον ισχυρισμό ότι η απλή «υπόδειξη συμπλήρωσης» μιας ελλιπούς αίτησης δεν αποτελεί κατά κυριολεξία απορριπτική πράξη. Εξίσου ενδημικές διαστάσεις έχει προσλάβει η άρνηση στρατολογικών γραφείων να αποδεχθούν προξενικά πιστοποιητικά τα οποία εκδόθηκαν επί του αρχικού σχετικού εντύπου, μολονότι στα οικεία προξενεία ουδέποτε είχε κοινοποιηθεί η εγκύκλιος με την οποία τροποποιήθηκε το έντυπο αυτό.

3.2.3 ΑΝΑΒΟΛΗ ΚΑΤΑΤΑΞΗΣ ΓΙΑ ΛΟΓΟΥΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

Αντίστοιχη περίπτωση ανελαστικής εφαρμογής διατάξεων εις βάρος στρατεύσιμου αποτελεί η ανάκληση της παράτασης της αναβολής, την οποία ενδιαφερόμενος είχε λάβει με βάση το καθεστώς του Ν. 1763/1988 που ίσχυε προηγουμένως. Ο πολίτης κατέθεσε σχετικό αίτημα παράτασης στις 13.12.2005, ημερομηνία η οποία ταυτίζεται με την έναρξη ημερήσια ισχύος του Ν. 3421/2005. Μολονότι η αίτησή του αρχικά έγινε δεκτή και χορηγήθηκε αναβολή έως τον Δεκέμβριο του 2007, διάστημα το οποίο συνέπιπτε με την ολοκλήρωση των διετούς διάρκειας μεταπτυχιακών του σπουδών, στη συνέχεια η πράξη ανακλήθηκε με την αιτιολογία ότι ο ενδιαφερόμενος εσφαλμένως είχε υπαχθεί στις προϊσχύουσες διατάξεις. Δεδομένου δε ότι ο Ν. 3421/2005 επέφερε μείωση κατά ένα έτος στο ανώτατο επιτρεπόμενο όριο ηλικίας του αιτούντος αναβολή λόγω σπουδών, η αλλαγή αυτή, εφαρμοζόμενη και στον ίδιο, θα καθιστούσε εκ των πραγμάτων ανέφικτη την απρόσκοπτη ολοκλήρωση των μεταπτυχιακών του σπουδών.

Ωστόσο, ο ενδιαφερόμενος είχε ήδη αποκτήσει την ιδιότητα του μεταπτυχιακού φοιτητή σε προγενέστερο χρόνο (8.11.2005) από την έναρξη ισχύος του Ν. 3421/2005, γεγονός που επέτρεπε την ελαστική και προς όφελός του υπαγωγή του στο προϊσχύον καθεστώς. Ακόμη δε και η εστίαση στον ακριβή χρόνο υποβολής της αίτησής του θα μπορούσε να οδηγήσει στην υπαγωγή του στις προϊσχύουσες διατάξεις, εάν για την εφαρμογή της μεταβατικής διάταξης του άρθρου 73, παράγρ. 1 του Ν. 3421/2005 ως κρίσιμος χρόνος θεωρούνταν ο χρόνος υποβολής του αρχικού αιτήματος για αναβολή του ενδιαφερομένου, όπως ρητά άλλωστε απαιτεί η παραπάνω διάταξη. Η εκδοχή αυτή εναρμονίζεται με τον

σκοπό θέσπισης της μεταβατικής διάταξης και διασφαλίζει την ομαλή μετάβαση προς τις νέες ρυθμίσεις, τηρουμένης της αρχής της προστατευόμενης εμπιστοσύνης, των στρατευομένων και των οπλιτών που έχουν ήδη λάβει αναβολή κατάταξης με το προηγούμενο καθεστώς. Ύστερα από την άρνηση της Διεύθυνσης Στρατολογικού να παρατείνει την αναβολή που είχε χορηγηθεί με βάση το προϊσχύον καθεστώς, ο ενδιαφερόμενος προσέφυγε δικαστικά κατά της σχετικής ανακλιτικής απόφασης (υπόθεση 4137/2006).

3.2.4 ΑΡΣΗ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΑΝΥΠΟΤΑΞΙΑΣ

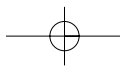
Τον Συνήγορο του Πολίτη απασχόλησε και το ζήτημα της άρσης των συνεπειών ανυποταξίας ύστερα από την κατάταξη και την οριστική απαλλαγή στρατευομένου. Το ΓΕΕΘΑ φάνηκε να υιοθετεί στο ζήτημα αυτό στενή και ανελαστική ερμηνεία των οικείων διατάξεων της στρατολογικής νομοθεσίας εις βάρος του ενδιαφερομένου. Η άποψη του ΓΕΕΘΑ εστίαζε στο γεγονός ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις του Στρατιωτικού Ποινικού Κώδικα και του ΠΔ 292/2003, το οποίο ίσχυε κατά τον χρόνο εξέτασης της σχετικής προσφυγής του ενδιαφερομένου, η εξάλειψη του αξιόποινου αφορά ανυποταξίες που εκκρεμούν ενώπιον του αρμόδιου στρατιωτικού δικαστηρίου και όχι ανυποταξίες για τις οποίες έχουν εκδοθεί αμετάκλητες καταδικαστικές αποφάσεις. Από τη συνδυαστική εξέταση των άρθρων 5 του Ν. 3036/2002 και του άρθρου 43, παράγρ. 3, περίπτ. ε' του ΠΔ 292/2003 προκύπτει ωστόσο ότι αίρεται το αξιόποινο της ανυποταξίας, καθώς και οι συνέπειες σε όσους στρατευομένους έχουν αναγνωριστεί λόγοι απαλλαγής ή έχουν κριθεί ακατάλληλοι για στράτευση και έχουν λάβει σχετική αναβολή.

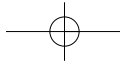
Επιπλέον, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2, παράγρ. 2 του ΠΚ «αν μεταγενέστερος νόμος χαρακτήρισε την πράξη όχι αξιόποινη πάυει και η εκτέλεση της ποινής που επιβλήθηκε, καθώς και τα ποινικά επακόλουθά της». Συνεπώς, αφού η πράξη με μεταγενέστερο νόμο χαρακτηρίστηκε ατιμώρητη, πάυει τόσο η εκτέλεση της ποινής που έχει επιβληθεί όσο και τα ποινικά επακόλουθά της (πρβλ. ΠεντΣτρατΘεσ/νίκης 159/2002). Από τα παραπάνω προκύπτει ότι, ύστερα από τη νόμιμη απαλλαγή του αναφερομένου από την υποχρέωση στράτευσης, αίρεται το αξιόποινο της ανυποταξίας του, έστω και αν είχαν εκδοθεί για την πράξη αυτή αμετάκλητες δικαστικές αποφάσεις σε χρόνο προγενέστερο της νόμιμης απαλλαγής του, και κατά συνέπεια δεν υφίσταται λόγος διατήρησης των παρεπόμενων συνεπειών.

Εν όψει αυτών, ο Συνήγορος του Πολίτη κάλεσε τις αρμόδιες στρατολογικές αρχές να προβούν στις απαραίτητες ενέργειες για τη διόρθωση των στοιχείων που αναγράφονταν στη στρατολογική μερίδα του ενδιαφερομένου, καθώς και τη γνωστοποίηση των διορθώσεων αυτών στις αρμόδιες αρχές για την τήρηση του ποινικού μητρώου. Ύστερα από την άρνηση των αρμόδιων αρχών να συμμορφωθούν με τις υποδείξεις αυτές, ο Συνήγορος του Πολίτη συνέστησε στον αναφερόμενο να προσφύγει στην ΑΠΔΠΧ, η οποία με την αρ. 34/2006 απόφασή της τον δικαιώνει στη βάση του παραπάνω σκεπτικού (υπόθεση 1142/2006).

3.2.5 ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΣΕ ΕΝΤΥΠΙΑ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

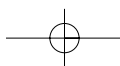
Ο Συνήγορος του Πολίτη επανήλθε στο ζήτημα της επιλεκτικής διαγραφής φράσεων που περιλαμβάνονται εντός παρενθέσεως στο έντυπο του πιστοποιητικού στρατολογικής κατάστασης τύπου Α', το οποίο είχε απασχολήσει την Αρχή με σειρά σχετικών αναφορών ήδη από το 2004. Τη διαγραφή των φράσεων αυτών οι ενδιαφερόμενοι την αποδίδουν σε πρό-

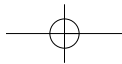

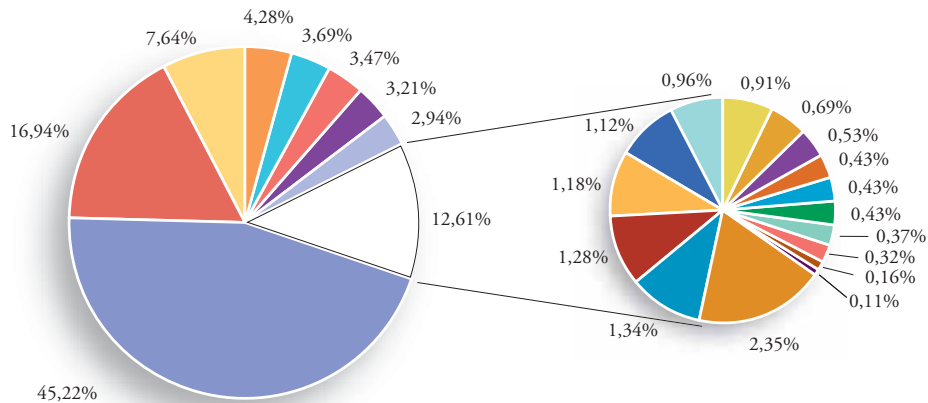
θεση έμμεσης κοινοποίησης προσωπικών δεδομένων των κατόχων των πιστοποιητικών και, συγκεκριμένα, στοιχείων της σωματικής και ψυχικής ικανότητας των στρατευσίμων και των οπλιτών. Ειδικότερα, σύμφωνα με τις αναφορές, η διαγραφή των φράσεων «Για κατάταξη στα σώματα ασφαλείας – κατάληψη δημόσιας ή ιδιωτικής θέσεως» αφορά μόνο σε αιτούντες οι οποίοι έχουν ενταχθεί σε κατηγορία σωματικής και ψυχικής ικανότητας άλλη από εκείνη της πλήρους ικανότητας (I1), γεγονός το οποίο έμμεσα υποδηλώνει ευαισθητα προσωπικά δεδομένα, πέρα από εκείνα τα οποία νόμιμα και υποχρεωτικά αναγράφονται στο οικείο πιστοποιητικό. Ωστόσο, εάν κάτι τέτοιο πράγματι ισχύει, από την πρακτική αυτή κοινοποιούνται δεδομένα τα οποία χαίρουν της ειδικής προστασίας του Ν. 2472/1997 και δεν θα έπρεπε να συμπεριλαμβάνονται ή να συνάγονται με οποιονδήποτε τρόπο από το χορηγούμενο πιστοποιητικό.

Ο Συνήγορος του Πολίτη επισήμανε τα παραπάνω σε έγγραφό του προς τη Διεύθυνση Στρατολογικού του ΓΕΕΘΑ, το οποίο αρνήθηκε οποιαδήποτε πρόθεση κοινοποίησης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, απέστειλε ωστόσο διευκρινιστική εγκύκλιο προς όλα τα στρατολογικά γραφεία προκειμένου να αρθεί οποιαδήποτε αμφιβολία σχετικά με τις προθέσεις ή το ενδεχόμενο η εν λόγω διαφοροποίηση να αποτελεί πράγματι έμμεσο τρόπο κοινοποίησης προσωπικών στοιχείων των κατόχων των πιστοποιητικών (υποθέσεις 15264/2004, 1335/2005, 4967/2006).

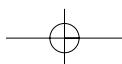

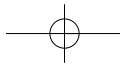

ΓΡΑΦΗΜΑ 15 ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

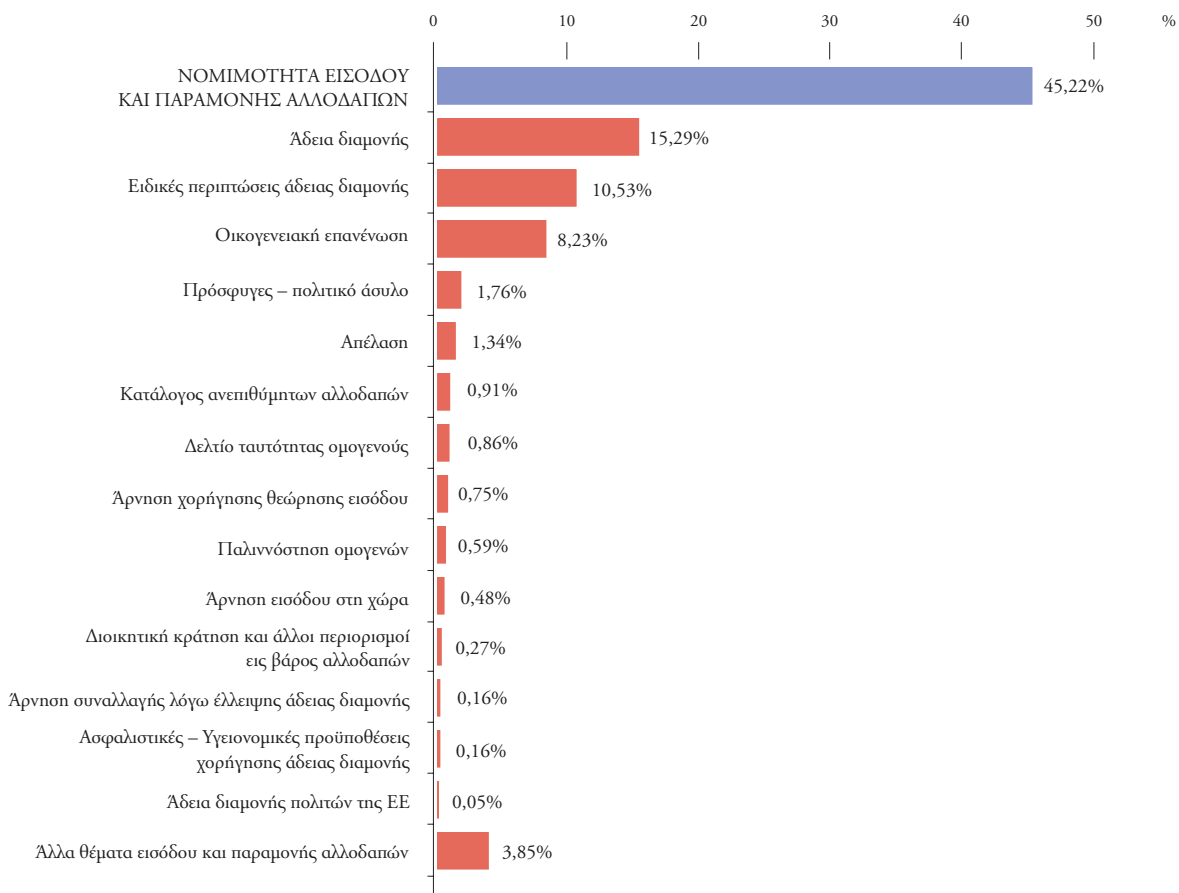

- Νομιμότητα εισόδου και παραμονής αλλοδαπών [45,22%]
- Ανώτατη και ανώτερη εκπαίδευση [16,94%]
- Αστική κατάσταση [7,64%]
- Ακρόαση, αναφορά και άλλα δικαιώματα στο πλαίσιο διοικητικών διαδικασιών [4,28%]
- Ιθαγένεια [3,69%]
- Προσωπική ελευθερία [3,47%]
- Δικαίωμα εργασίας [3,21%]
- Δικαστική προστασία [2,94%]
- Στράτευση [2,35%]
- Διακρίσεις εις βάρος αλλοδαπών [1,34%]
- Προστασία προσωπικότητας [1,28%]
- Παραβίαση ιδιωτικής σφαίρας [1,18%]
- Ελευθερία θρησκείας, γνώμης και πεποιθήσεων [1,12%]
- Δικαιώματα μελών μειονοτήτων [0,96%]
- Σωματεία - ενώσεις [0,91%]
- Προστασία ιδιοκτησίας [0,69%]
- Προστασία των πολιτών από προσβολές δικαιωμάτων από ιδιώτες [0,53%]
- Οικονομική ελευθερία [0,43%]
- Παραβίαση ισότητας φύλων κ.λπ. [0,43%]
- Δικαίωμα ψήφου [0,43%]
- Ειδικά δικαιώματα πολιτών της ΕΕ [0,37%]
- Προστασία του γάμου και της οικογένειας [0,32%]
- Ελευθερία Τύπου [0,16%]
- Ελευθερία της τέχνης και της επιστημονικής έρευνας [0,11%]

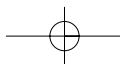
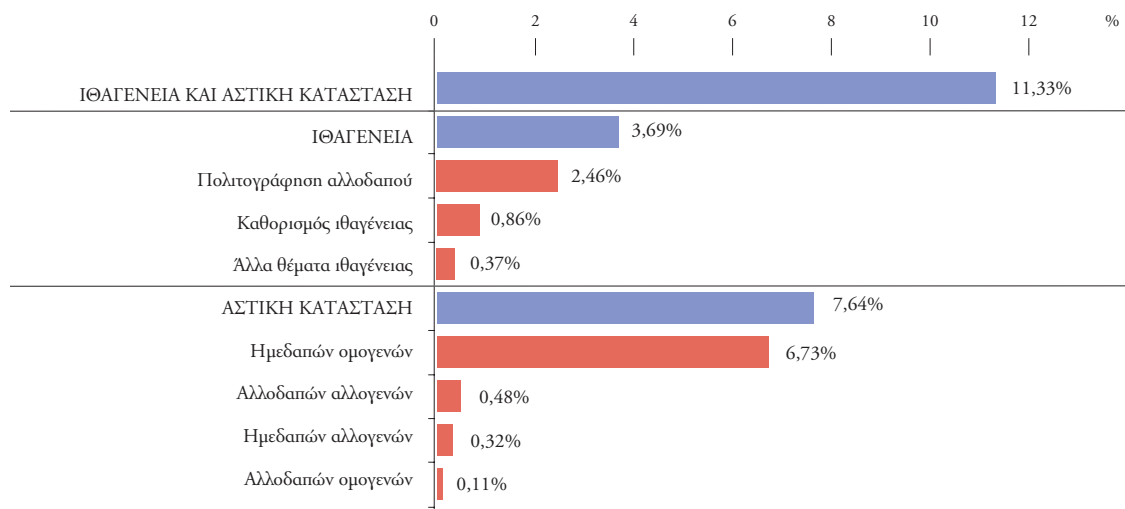

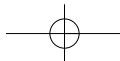

ΓΡΑΦΗΜΑ 16 ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑ ΕΙΣΟΔΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ

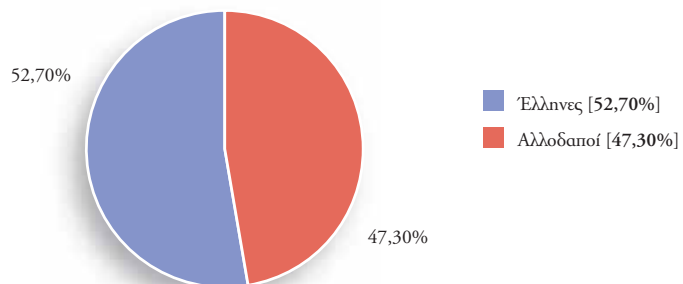

ΓΡΑΦΗΜΑ 17 ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

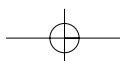
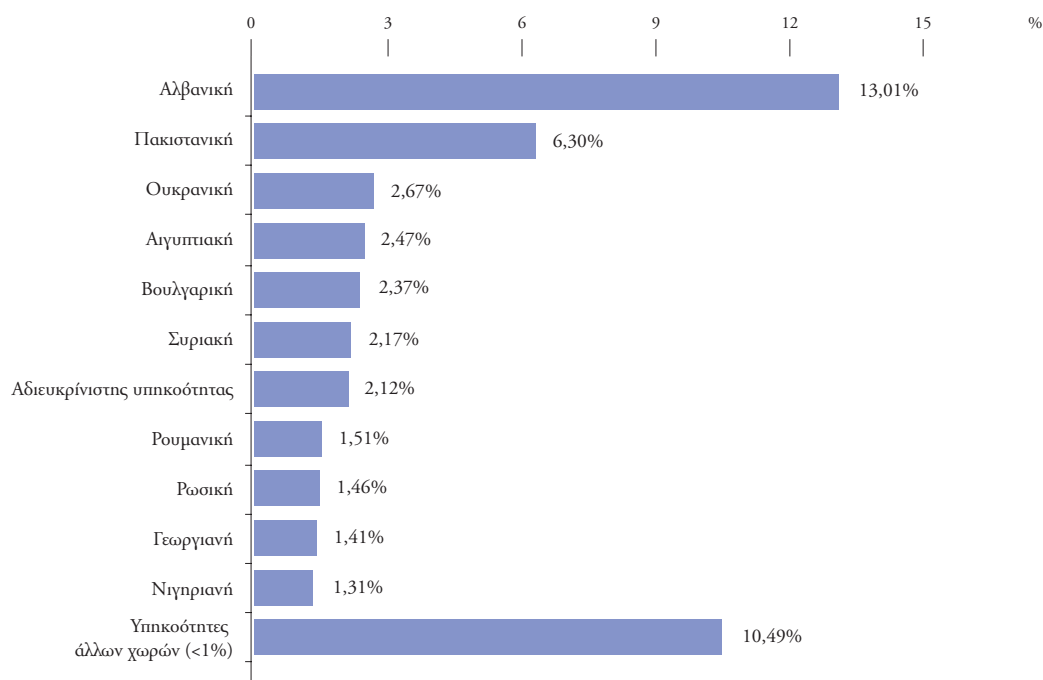

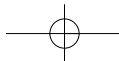

ΓΡΑΦΗΜΑ 18 ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΣΤΗΝ ΑΡΧΗ (ΚΥΚΛΟΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ)

ΓΡΑΦΗΜΑ 19 ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΠΟΥ ΠΡΟΣΕΦΥΓΑΝ ΣΤΗΝ ΑΡΧΗ (ΚΥΚΛΟΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ)

ΓΡΑΦΗΜΑ 20 ΑΝΩΤΑΤΗ ΚΑΙ ΑΝΩΤΕΡΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

